

2023

ARVIOINTIKERTOMUS

YLIVIESKAN KAUPUNGIN
TARKASTUSLAUTAKUNTA

YLIVIESKA
kasvun ihmeitä

1.	PUHEENJOHTAJAN KATSAUS.....	3
2.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	4
2.1	Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminnan tarkoitus.....	4
2.2	Toimintamuodot.....	6
2.3	Muu toiminta.....	6
3.	EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA.....	6
	TEHDYT TOIMENPITEET	
3.1	Selvitykset vuoden 2022 arviointikertomukseen / kaupunginhallitus.....	6
3.1.1	Strategisten tavoitteiden toteutuminen.....	6
3.1.2	Konsernivalvonta ja riskien hallinta.....	7
3.1.3	Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi.....	8
3.1.4	Taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi.....	9
3.1.5	Muut havainnot.....	9
3.2	Toimialojen / lautakuntien antamat selvitykset.....	9
3.2.1	Elinvoimapalvelut.....	9
3.2.2	Hyvinvointipalvelut.....	10
3.2.3	Sivistyspalvelut.....	10
3.2.4	Tekniset palvelut.....	10
4.	STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	11
5.	TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	15
5.1	Sivistyspalvelut.....	15
5.1.1	Yleissivistävät koulutuspalvelut.....	15
5.1.2	Yleissivistävien koulutuspalveluiden talous ja hankinnat.....	18
5.1.3	Yleissivistävien koulutuspalveluiden riskienarviointi.....	19
5.1.4	Nuorisopalvelut.....	19
5.1.5	Nuorisovaltuusto.....	19
5.2	Hyvinvointipalvelut.....	20
5.2.1	Kirjastopalvelut.....	21
5.2.2	Kulttuuripalvelut.....	21
5.2.3	Liikuntapalvelut.....	22
5.2.4	Hyvinvointipalveluiden riskien arviointi.....	23
5.3	Tekniset palvelut.....	24
5.3.1	Kuntatekniikan palvelut.....	24
5.3.2	Maankäyttöpalvelut.....	25
5.3.3	Ympäristöpalvelut.....	25
5.3.4	Ympäristöterveydenhuolto.....	26
6.	KONSERNIIN KUULUVIEN YHTEISÖJEN TOIMINTA.....	26
6.1	Ylivieskan Vuokra-asunnot Oy.....	26
6.2	JEDU, Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä.....	27
6.3	Centria AMK.....	28
7.	TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	29
7.1	Tilikauden 2023 toteutuminen.....	29
8.	HANKINNAT JA INVESTOINNIT.....	29
9.	HALLINTOPALVELUT.....	30
9.1	ICT-palvelut.....	30
9.2	Henkilöstökehitys ja -menot.....	30
9.3	Sairauspoissaolot.....	31
9.4	Elinvoimapalvelut.....	31
9.4.1	Työllisyyden hoito.....	31
10.	MUUT HAVAINNOT.....	32
10.1	Työhyvinvointikysely 1/2023.....	32
11.	KONSERNIVALVONTA JA RISKIEN HALLINTA.....	32
12.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN KANNANOTTO TILINTARKASTAJAN.....	34
	HAVAINTOIHIN SEKÄ ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	
13.	ALLEKIRJOITUKSET.....	34

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Ylivieskan kaupungin taloudellinen kehitys on ollut arvioita positiivisempi. Vuoden 2023 tilinpäätös oli poistojen jälkeen liki kaksimiljoonaa euroa ylijäämäinen, mikä on tuonut lisäpuskuria varsin haasteellisilta näytävillä tuleville vuosille.

Vuoden aikana investoitiin 6,1 miljoonan euron edestä. Merkittävimmät investoinnit olivat Vähäkankaan uusi koulu sekä uusi tori, joka laajentamisen myötä nimettiin keväällä 2024 Kasarmintoriksi.

Merkittävä muutos oli vuoden 2023 alusta lähtien Ylivieskan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen aloitus, jossa Ylivieska toimii vastuukuntana. Lisäksi hallintojohtajan tehtäväalueesta erotettiin henkilöstöasioiden käsittely, minkä vuoksi keväällä 2023 perustettiin erillinen henkilöstöpäällikön virka. Henkilöstöä Ylivieskassa on noin 700, joten henkilöstöasioiden eriyttäminen oli perusteltua ja tarpeellista. Vuoden lopussa valtuustossa hyväksyttiin myös uusi elinvoimastrategia.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu päättyi lainsäädännön muutosten myötä 31.12.2022. 1.1.2023 alkaen palveluiden järjestämisestä vastasi Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue. Valtuusto hyväksyi Ppky Kallion loppuselvityksen syyskuussa 2023.

Ylivieskan kaupunki järjesti henkilöstölleen työhyvinvointikyselyn 12.–31.1.2023. Kyselyn tuloksista on nähtävissä, että omia työtehtäviä ja voimavaroja arvioidaan myönteisemmin kuin edellisessä kyselyssä. Yleisesti ottaen työnsujuvuus työyhteisössä oli pysynyt ennallaan tai parantunut. Yhteistyön sujuvuus eri yksiköiden välillä oli parantunut, ja omiin työtehtäviin oli kyselyn perusteella riittävästi aikaa. Sen sijaan kyselyn

tuloksista ilmeni, että lähiesimiestyöhön ja johtamiseen on jatkossa panostettava. Henkilöstöraportti ja kyselyn tulokset sekä tilinpäätöksen yleiset kehitysnäkymät tuovat julki toiminta-alueet, joissa kuntaorganisaation on kehitettävä omaa toimintaansa. Jatkossa voi tulla vaikeuksia saada palkattua osaavaa henkilökuntaa, mikä on linjassa valtakunnallisen tilanteen kanssa. Tosiasia on, että ikäluokat pienevät ja suurempi osa siirtyy pois työelämästä. Samalla kilpailu työvoimasta kiristyy. Kuntatyönantajan tuleekin pitää huolta hyvästä maineestaan ja huolehtia työvoiman pysyvyydestä.

Tarkastuslautakunta on arvioinut Ylivieskan kaupungin toimintaa ja taloutta vuodelta 2023. Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueina vuonna 2023 olivat sivistyspalvelut, erityisesti koulut ja koulujen hankinnat/kilpailuttaminen, tietohallinto sekä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Toimikauden muihin toimintoihin on perehdytty erillisen arviointisuunnitelman mukaisesti. Kuntalain ja kaupungin oman tarkastussäännön velvoittamana lautakunta on paneutunut kaupunkimme palvelutuotannon tulosten tarkasteluun. Huomiot ja suositukset ovat arviointikertomuksessa korostetusti esillä. Ne on tarkoitettu otettavaksi käsittelyyn sekä kaupunginhallituksessa että hallintokunnissa, ja niihin annetut vastaukset tulee sisällyttää lausuntoon, joka annetaan valtuustolle.

Tarkastuslautakunnan työskentely on ollut keskustelevaa, positiivista ja tutkivaa sekä hyvää arviointitapaa noudattavaa. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajana kiitän lämpimästi kaupungin työntekijöitä ja viranhaltijoita, mukaan lukien konserniin kuuluvien yhteisöjen edustajat, luottamushenkilöitä sekä tilintarkastusyhteisö TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy:tä ja tarkastuslautakunnan jäseniä hyvästä yhteistyöstä.

Auli Mustikkamaa
tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

20
23

2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminnan tarkoitus

Tarkastuslautakunnan keskeisimpänä tehtävänä on valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi. Halutesaan tarkastuslautakunta voi tehdä lisäksi itsenäisiä arviointikäyntejä valitsemissaan kohteissa.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 14:121 §:n mukaan:

- 1 Valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.
- 2 Arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.
- 3 Arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.
- 4 Huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.
- 5 Valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.
- 6 Valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta laatii ja hyväksyy arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Voimassa olevan johtosäännön mukaan lautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja sekä viisi muuta jäsentä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja ovat valtuutettuja. Jokaisella rekisteröityneellä valtuustopuolueella on edustus tarkastuslautakunnassa.

Valtuusto on 16.8.2021 valinnut tarkastuslautakunnan valtuustokaudelle 2021–2025. Vuonna 2023 tarkastuslautakunnan kokoonpano on ollut seuraava:

JÄSEN	VARAJÄSEN
Auli Mustikkamaa, pj	Arto Marjamaa
Ulla Lehtikangas, vpj	Margareetta Salo
Ilkka Kivi	Sari Pelttari
Juhani Nevala	Maija Huuha
Aila Mustamo	Heikki Autio
Ahti Törmälä	Markku Jylkkä
Katja Lassila	Pasi Hilli

Tarkastuslautakunnan jäsenet eivät esteellisinä osallistuneet seuraavien lautakuntien toiminnan arviointiin:

- Auli Mustikkamaa: teknisten palveluiden lautakunnan varajäsen (kv 13 § 16.8.2021), ympäristöterveyslautakunnan jäsen (kv 12.12.2022 § 11)
- Aila Mustamo: teknisten palveluiden lautakunnan varajäsen (kv 13 § 16.8.2021)
- Katja Lassila: kansalaisopiston johtokunnan jäsen
- Ilkka Kivi: kansalaisopiston johtokunnan jäsen

Ylivieskan kaupungin hallinnon ja talouden tarkastuksen suorittamisesta valtuuston vuosien 2018–2022 toimikautta vastaavalta ajalta tehtiin sopimus TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy:n kanssa tarjouksen mukaisilla ehdoilla ja hinnoilla. Tarkastuslautakunta 15.09.2022 § 6 esitti valtuustolle, että tilintarkastuspalveluiden optiokausi 1+1 käytetään Talvea Julkishallinnon Palvelut Oy:n kanssa. Valtuusto päätti optiokauden 1+1 käyttämisestä 10.10.2022 § 4. Päävastuullisena tarkastajana on toiminut JHT, KHT Marko Paasovaara TALVEA Julkishallinnon Palvelut Oy:stä. Kevästä 2022 alkaen sihteerinä toimi julkishallinnon neuvontaliiketoiminnasta vastaava johtaja Taija Myyrä ja syksystä 2023 alkaen tilintarkastuksen asiantuntija KTM Hanna Ruotanen.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano kevät 2024

Kuvassa vas. Juhani Nevala, Aila Mustamo, Auli Mustikkamaa (pj), Markku Jylkkä (varajäsen), Ulla Lehtikangas (vpj),
Katja Lassila ja Ilkka Kivi. Kuvasta puuttuu varsinainen jäsen Ahti Törmälä.

2.2 Toimintamuodot

Ylivieskan kaupungin tarkastuslautakunta on kokoontunut tilikauden 2023 aikana tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi yhteensä 15 kertaa. Muita kaupungin ja konsernin toimintoja arvioitiin lautakunnan kokousten yhteydessä järjestetyissä kuulemistilaisuuksissa. Lautakunta on kokouksissaan kuullut eri hallintokuntien viranhaltijoiden ja lautakuntien katsauksia taloudesta, toiminnasta ja toiminnan kehittämisestä.

Konsernivalvonnan osalta kuultiin kaupunginjohtajaa ja konserniin kuuluvista yhtiöistä kuultiin tytäryhtiö Vuokra-asunnot Oy:tä. Lisäksi kuultiin kaupunginhallituksen puheenjohtajan ajankohtaiskatsaus.

Tarkastuslautakunta perustaa vuoden 2023 arviointikertomuksensa edellä mainituissa kuulemistilaisuuksissa ja katselmuksissa tehtyihin havaintoihin, kaupungin toimintakertomukseen, valtuuston, hallituksen ja lautakuntien pöytäkirjoihin sekä muuhun viranhaltijoiden ja työntekijöiden tarkastuslautakunnalle toimittamaan materiaaliin ja kuntalaisilta saatuun palautteeseen.

Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealueina vuonna 2023 olivat:

- Sivistyspalvelut, joista erityisesti koulut ja koulujen hankinnat/kilpailuttaminen
- Tietohallinto
- Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Arviointikertomuksessa painopistealueet on otettu tarkasteltaviksi osana taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden arviointia. Tarkastuslautakunta ottaa arvioinnissaan kantaa myös toimintojen tarkoituksenmukaisuuteen.

2.3 Muu toiminta

Tarkastuslautakunta on vierailut vuoden 2023 aikana Kiviojan koululla. Tarkastuslautakunnan jäseniä on osallistunut suunnitelman mukaisesti tarkastuslautakunnan jäsenille suunnattuun koulutustilaisuuteen.

Tarkastuslautakunta on vuoden aikana säännöllisesti arvioinut omien taloudellisten ja toiminnallisten tavoittedensa toteutumista.

3. EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHDYT TOIMENPITEET

Arvioinnin pääkysymys oli, mitä vaikutuksia tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomuksessa esittämällä ohjeilla ja suosituksilla on ollut. Vaihtuksia arvioitiin selvittämällä, mihin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin toimialoilla on ryhdytty vuonna 2023. Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että lautakunnan tehtävänä on toimia koko kaupungin, erityisesti hallinnon ja johdon tukena. Arvioinnissa tehdyt huomiot ja suositukset tehdään tätä silmällä pitäen.

Tarkastuslautakunnan pyrkimyksenä on edesauttaa rakentavaa keskustelua kaupungin kehittämiseksi.

Tarkastuslautakunta toivoo kaikkien toimialojen tuovan esille vastineeseen entistä selvemmin ja konkreettisemmin asian käsittelyn ja tehdyt toimenpiteet, jotta vaikutukset olisivat arvioitavissa paremmin.

3.1 Selvitykset vuoden 2022 arviointikertomukseen / kaupunginhallitus

3.1.1 Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Tark.ltk: Liikkeestä elinvoimaa tavoitteista toteutui osa ja osa on vielä käsittelyssä. Mittarit, niiden tavoitetaso sekä toimenpiteet ovat osin vaikeasti ymmärrettävissä ja arvioitavissa. Elinvoimapalveluiden osalta työ on aloitettu vuonna 2022, joten näiltä osin on ymmärrettävää, ettei tavoitteisiin kaikilta osin ole vielä päästy. Liikenneyhteydet ovat Ylivieskassa olleet hyvät ja niiden ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi työ jatkuu. Koulutuksesta osaamista tavoitteista 6 toteutui ja 3 ei toteutunut. Yleissivistävän koulutuksen tavoitteista ei neljää pystytty arvioimaan, koska esimerkiksi tavoitetason vertailulukuja ei ollut asetettu. Mittareiden tavoitetason selkeyttäminen ja tarkentaminen on tärkeää arvioinnin suorittamiseksi.

Palveluista hyvinvointia tavoitteista toteutui yli puolet eli 15/23 tavoitetta. Kiinteistöstrategian myötä tilojen optimointi tulee jatkossa paranemaan. Työmarkkinatuen kuntaosuuden vähentäminen ei onnistunut ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden haasteisiin tulee jatkossa kiinnittää laajempaa huomiota.

Kh: Strategisten tavoitteiden seuranta on olennainen osa kaupunkistrategian käytäntöön viemistä. Kun strategiaa päivitettiin vuonna 2022, strategian konkretisointi ja mittariston selkeyttäminen olivat tärkeimpiä kehityskohteita. Päivitystyössä onnistuttiin monilta osin. Tavoitteiden saavuttaminen on sitä helpommin todistettavissa mitä selkeämmät käytettävissä olevat mittarit ovat. Strategiaan olennaisesti liittyvät alakohtaiset suunnitelmat ovat Ylivieskan kaupungilla ensi kertaa työstettävänä. Niistä vuoden 2022 aikana valmistui jo kiinteistöstrategia. Elinvoimastrategia ja henkilöstöstrategia on valmistumassa loppuvuodesta 2023. Näiden avulla sekä päätöksenteon että operatiivisen toiminnan strateginen näkökulma vahvistuu entisestään.

” Tarkastuslautakunnan mielestä on hyvä, että kaupunkistrategia on päivitetty ja mittareita vähennetty sekä selkeytetty. Edelleen mittareiden selkeyttämisessä ja tarkentamisessa on tehtävää, jotta tavoitteiden toteutuminen on paremmin arvioitavissa. Henkilöstöstrategia ei valmistunut vuoden 2023 loppuun mennessä.

3.1.2 Konsernivalvonta ja riskien hallinta

Tark.ltk: Tarkastuslautakunta on havainnut, että kaupunginhallitus on ottanut vuonna 2022 omistajaohjausasiat lähes jokaisen hallituksen kokouksen asialistalle, mikä on tarkastuslautakunnan mielestä tarkoituksenmukaista omistajaohjauspolitiikkaa. Toimintakertomuksesta ilmenee, että edustajille on annettu ohjeistusta siitä, mitä konserneissa valvotaan ja seurataan.

Kh: Omistajaohjaus on otettu pysyväksi osaksi hallituksen asialistaa, ja sen tärkeys on tunnistettu hallituspöydässä kuin myös konserniyhtiöiden näkökulmasta. Tiedonkulun varmistaminen omistajaohjausasioissa on osa tärkeä sisäistä riskienhallintaa.

” Tarkastuslautakunta toteaa, että tarkastuslautakunnan esittämät huomiot on viety hyvin käytäntöön.

3.1.3 Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tark.ltk: Työhyvinvointikysely on tehty vuoden 2023 alussa, ja tarkastuslautakunta palaa siihen seuraavassa arviointikertomuksessa 2023. Huomioitavaa on, että henkilöstö on pääsääntöisesti arvioinut itse menneitä vuotta 2022. Kuulemisissa nousi esille, että henkilöstökyselyitä ei käydä läpi joko ollenkaan tai osin eikä epäkohtiin puututa toivotulla tavalla. Tämä vaikuttaa siihen, ettei henkilöstö koe kyselyitä tarpeelliseksi ja vastausprosentti jää alhaiseksi.

Kh: Vuosi 2022 oli monin tavoin haastava. Hyvinvointialueiden aloittaminen vuoden 2023 alusta kuormitti esihenkilöitä lähes läpi koko vuoden. Lisäksi vuoden aikana tapahtui useampi muutos avainhenkilöresursseissa. Hallintopalveluiden osalta tilanne pyrittiin rauhoittamaan hoitamalla tehtäviä pidempiaikaisilla sijaisjärjestelyillä. Samalla pyrittiin arvioimaan mahdollisia muutostarpeita avainhenkilöresursseissa. Johtoryhmätasolla tunnistettiin selkeitä muutostarpeita työmääriin jo vuonna 2021 ja kevään 2023 aikana kaupunginhallitus päätti perustaa uuden viran - henkilöstöpäällikön viran. Uuden viran avulla pyritään keventämään hallintojohtajan työtehtäviä ja näin mahdollistamaan hallinnon ja hallintopalveluiden kehittämisen. Jatkossa henkilöstöpäällikön resurssit kohdistuvat 100 prosenttisesti henkilöstöasioihin, mikä on Ylivieskan kaupungin kokoisessa organisaatiossa välttämätöntä.

Covid19-pandemia toi mukanaan monenlaisia ongelmia, joiden vaikutukset näkyvät vielä usean vuoden ajan työelämässä. Yhteistyön kehittäminen esimerkiksi työterveyshuollon kanssa nähtiin yhtenä tärkeimpänä kehityskohteenä työterveyshuollon palveluntarjoajan vaihtuessa vuodenvaihteessa 2023. Pandemian aikana hoitovelkaa syntyi runsaasti myös työterveyshuollon palveluissa ja lisäksi hyvinvointialueiden muutos vei suurimman osan resursseista Kallion työterveyshuollossa. Lisäksi pandemia-aika toi monenlaisia muutoksia työelämään ja työntekemisen tapoihin, mitkä haastavat esihenkilötyötä. Näihin on pyritty löytämään apukeinoja mm. aikaisemmin mainituilla henkilöstöresursseihin tehdyillä panostuksilla.

Työhyvinvointikyselyn haasteet ovat pysyneet samankaltaisina jo useampana vuonna. Vastausmäärät ovat pysyneet matalina ja tulosten läpikäynnissä eri yksiköiden välillä on suuria eroja. Tulosten läpikäyntiin on pyritty löytämään erilaisia toimintatapoja, mutta kehitystyö on vielä kesken.

” Tarkastuslautakunta havainnoi annetun selvityksen perusteella, että muun muassa sijaisjärjestelyjen tehostamisella, henkilöstöpäällikön viran perustamisella sekä työterveyshuollon kanssa tehtävän yhteistyön parantamisella on tuettu henkilöstön työssä jaksamista ja selkeytetty organisaation toimintatapoja nimenomaan henkilöstön osalta.

Työhyvinvointikyselyssä esiin tulleista haasteista tarkastuslautakunta toteaa, että kehitystyö on vielä kesken ja muun muassa lähiesimiestyöhön sekä johtamiseen on jatkossa panostettava.

3.1.4 Taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tark.ltk: Vuoden 2022 hyvä ylijäämä käänsi taseen alijäämän ylijäämäiseksi, ja merkittävä huomio on, että Ylivieskan lakisääteinen alijäämän kattaminen onnistui ennen kattamiskauden viimeistä vuotta, joka on 2023. Taseeseen aiottu puskuri on kuitenkin tuleville vuosille vielä vähäinen, joten talous tulee aiheuttamaan tulevinakin vuosina haasteita, mikäli menokuri tai tulopuoli heikkenee.

Kh: Taloustilanne tulee olemaan haasteellinen tulevinakin vuosina – jopa tiukempi kuin alkuvuodesta 2023 arvioitiin. Valtionavustusten vähentyminen oli hyvinvointialueiden aloittamisen kautta tiedossa jo vuoden 2022 aikana. Vuoden 2022 ylijäämä oli helpotus, mutta yleinen suhdanne ja talouden haasteet eivät tule päästämään helpolla tulevinakaan vuosina. Ylivieskan kaupungin käyttötalousmenoja tulee sopeuttaa alenevaan tulokertymään ja myös tiettyjen palvelutarpeiden muuttumisen vuoksi (lasten määrä vähennee) keskittyen lakisääteisiin asioihin ja elinvoima-asioihin. Sopeuttamisohjelman laatiminen on käynnissä tätä kirjoitettaessa.

” Tarkastuslautakunta huomioi, että talouden sopeuttamistoimenpiteet on käynnistetty ja talouden haasteisiin pyritään vastaamaan muun muassa sopeuttamisohjelman keinoin.

3.1.5 Muut havainnot

Tark.ltk: Päätösehdotuksiin tulisi kiinnittää huomiota ja valmistelulle tulisi varata riittävä aika, niin että päätösehdotukset olisivat yleensä jo esityslistalla päätösten tekijöiden saatavilla ja niin että ne olisivat sisälöltään riittävän selkeitä.

Pöytäkirjat tulisi olla saatavilla verkossa niin, etteivät ne poistuisi aina uuden pöytäkirjan tultua. Pöytäkirjojen puuttuminen verkosta hankaloittaa tarkastuslautakunnan arviointityötä.

Kh: Vuoden 2022 aikana olleet tilanteet, joissa päätösehdotustekstinä on ollut ”Päätösehdotus annetaan kokouksessa”, ovat liittyneet rekrytointeihin, joissa hakuaika on päättynyt esityslistan lähettämisen jälkeen tai hyvinvointialuevalmisteluun liittyviin asioihin, joissa aikataulut eivät ole meistä riippumattomista syistä sopineet esityslistojen lähettämisaikajakojaan. Tällaisissa tilanteissa esittelijä on antanut päätösesityksenä kokouskäsittelyn alkaessa ja menettely on ollut täysin kuntalain mukainen. Uuden asianhallintajärjestelmän käyttöönoton jälkeen, pöytäkirjojen verkkonäkyvyyteen on tehty muutoksia. Vuoden 2023 aikana on pidennetty pöytäkirjojen nähtävillä oloaika. Pöytäkirjat eivät tule kuitenkaan näkyville takautuvasti vaan päivittyvät vähitellen aina uusien pöytäkirjajulkaisujen myötä.

” Tarkastuslautakunta havainnoi, ettei pöytäkirjojen nähtävillä oloaika ollut vielä 2023 pidennetty.

3.2 Toimialojen / lautakuntien antamat selvitykset

3.2.1 Elinvoimapaalvelut

Tark.ltk: Kaupungin hankesalkun hoito on edelleen pirstoutunut ja vaatii jatkossa toimia koordinaation rakentamiseksi eri hallintokuntien välillä. Yhteistyö Centria AMK:n TKI-toiminnan, kaupungin ja yritysten kanssa 3 win -periaatteella on tärkeää.

Tarkastuslautakunnan mielestä on merkittävää, että kuntakokeilun aikana luodaan toimiva palvelujärjestelmä, jolla varaudutaan paremmin tulevaan TE-toiminnan siirtoon kunnille vuoden 2025 alusta.

Evp: Elinvoimajohtaja aloitti tehtävässään kesäkuussa 2022. Vuoden jälkimmäisen puolikkaan aikana perehdyttiin tehtävään ja työlle asetettuihin tavoitteisiin, sekä työstettiin vuoden 2023 talousarvio vastaamaan tavoitteiden edistämistä mahdollisimman hyvin. Työ hankesalkun suunnitelmalaisuuden lisäämisestä ja työ sidosryhmäyhteistyön syventämisestä sekä koulutusorganisaatioiden, että alueen muiden elinvoima- ja kehitysorganisaatioiden kanssa ovat keskeisiä myös vuoden 2023 lopussa päätöksentekoon ehtivässä uudessa elinvoimastrategiassa.

Työllisyyden kuntakokeilun toimintaa on vakiinnutettu. Pohjois-Pohjanmaan kohtuullisen hyvä työllisyystilanne näkyi laskeneessa työmarkkinatuen kantaosuudessa. Päätöksenteossa oli myös kaksi työllisyyspalveluihin liittyvää hanketta, jotka ovat molemmat käynnistyneet suunnitellusti. Jokilaaksojen kuntakokeilun toiminnan vakiintuminen näkyi vuonna 2022 myös esimerkiksi kuntakokeilujen NPS-mittauksissa, jossa tulokset olivat poikkeuksetta hyviä. Kuntakokeilusta saadut kokemukset ovat erittäin tärkeitä TE-uudistusta valmisteltaessa.

” Tarkastuslautakunta toteaa, että elinvoimastrategian laatiminen oli aloitettu. Keskeisimpiä toimenpiteitä olivat hanketyön lisääntynyt suunnitelmallisuus ja sidosryhmäyhteistyön syventäminen.

Työllisyyden kuntakokeilun vakiinnuttamistyö on ollut käynnissä, ja sen tulokset ovat olleet hyviä. Valmistautuminen vuoden 2025 alussa toteutuvaan TE-uudistukseen on vaatinut runsaasti resursseja ja valmistelua, minkä tarkastuslautakunta on huomionut.

3.2.2 Hyvinvointipalvelut

Tark.Itk: Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että pandemian haitta-vaikutuksista selviytyminen olisi nopeaa ja pysyvää. Uhkana on edelleen, että pandemian rajoituksista jää pysyvämpiä vaikutuksia hyvinvoinnin toimialalle. Toimiala kaipaisi jatkossa tehostettuja toimia.

Hvp: Tarkastuslautakunnan tekemät yleiset havainnot pyritään huomioida hyvinvointitoimialan toiminnassa sekä sen kehittämisessä. Yleisiä havaintoja olivat muun muassa huomion kiinnittäminen rekrytointihaasteisiin sekä henkilöstön jaksamiseen ja sairaspöissaolojen seurantaan.

” Tarkastuslautakunta merkitsee tiedoksi, että havainnot pyritään ottaa huomioon hyvinvointialan toiminnassa ja kehittämisessä. Annetussa selvityksessä ei kuitenkaan ilmene, mihin erityisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.

3.2.3 Sivistyspalvelut

Tark.Itk: Tarkastuslautakunnan mielestä on syytä varautua siihen, että tulevaisuudessa tulee painetta siirtyä kokonaan asiakkaille maksuttomaan varhaiskasvatukseen, mikä lisäisi varhaiskasvatuksen kustannuksia kaupungille.

Siv.p: Vaikka varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuotot ovat alentuneet viime vuosien aikana, ne ovat edelleen merkittäviä kaupungin talouden kannalta. Mikäli varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja ei perittäisi, myös kaupungin maksuosuus palvelusetelikustannuksista lisääntyisi merkittävästi.

” Tarkastuslautakunta merkitsee annetun selvityksen tiedoksi ja toteaa, että tässä vaiheessa asiakasmaksujen poistamisen kustannusvaikutus olisi merkittävä.

Tark.Itk: Tarkastuslautakunnan mielestä on aiheellista tarkastella kansalaisopiston toimintaedellytyksiä kansalaisopiston tilakysymysten ja opettajien saatavuuden näkökulmasta vapaan sivistystyön laadukkaan opetuksen varmistamiseksi tulevaisuudessakin.

Koj: Johtokunta merkitsee tiedoksi ja huomioi arviointikertomuksessa esitetyt kansalaisopistoa koskevat asiat.

” Kansalaisopiston johtokunta on merkinnyt tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esitetyt huomiot tiedoksi, mutta kannanotto ja mahdolliset toimenpiteet puuttuvat. Tarkastuslautakunta ei näin ollen voi arvioida, onko toimenpiteitä tehty tai muutosta tapahtunut. Lautakunta voi vain merkitä annetun vastauksen tiedoksi.

3.2.4 Tekniset palvelut

Tark.Itk: Yleisen kustannustason, inflaation, energian hinnan ja korkojen nousu luo omat uudenlaiset haasteensa tuleville vuosille. Tarkastuslautakunta pohtii käytössä olevan noin 6M€/vuosi investointikaton riittävyttä. Myös korjausvelkaa on edelleen paljon, muun muassa tieverkon osalta.

Tekla: Teknisten palveluiden lautakunta merkitsee tiedoksi tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen sekä saattaa asian edelleen tiedoksi kaupunginhallitukselle.

” Teknisten palveluiden lautakunta on merkinnyt tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esitetyt huomiot tiedoksi, mutta kannanotto ja mahdolliset toimenpiteet puuttuvat. Tarkastuslautakunta ei näin ollen voi arvioida, onko toimenpiteitä tehty tai muutosta tapahtunut. Lautakunta voi vain merkitä annetun vastauksen tiedoksi.

4. STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kaupunginvaltuusto asetti vuoden 2023 talousarviossa yhteensä 11 valtuustoon nähden sitovaa tavoitetta. Tarkastuslautakunta on arvioinut tavoitteiden toteutumista ja niistä on koottu jokaisen osa-alueen keskeisimmät havainnot.

Tarkastuslautakunnan käyttämä arviointiskaala

P	Tavoitteet eivät toteutuneet. Tämä tarkoittaa, että tavoite ei ole toteutunut vuoden loppuun mennessä miltään osin tai vain alle puolet tavoitteista on saavutettu.
K	Tavoite on toteutunut osittain, kun yli puolet tavoitteista on saavutettu vuoden loppuun mennessä tai toimenpiteet ovat vielä kesken.
V	Tavoitteet toteutuivat, mikäli tavoitellut tulokset on saavutettu täysin tai lähes täysin.
H	Tavoitteita ei voida arvioida. Arvioinnin mahdollistamiseksi tarvittava tieto tulee olla saatavilla sekä tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittarien ymmärrettäviä ja mitattavissa.

Strateginen tavoite	Teot 2023	Mittari	Mittarin tavoitetaso	Toteuma 1-12/2023	Vastuutaho (tulosalueen nimi)	Tarkastuslautakunnan arvio
1. Tavoite - Kasvu	Huolehdimme edunvalvonnalla/yhteistyöllä/ omilla teoilla Ylivieskan kasvun jatkumisesta	Asukasmäärän kasvu	Asukasmäärä kasvaa väh.40 henk.	Toteutunut, kasvu 75 henkeä (15 368)	Elinvoimapaalvelut	V
		Yritysten määrä	Yritysten määrä suurempi kuin edellisenä vuonna	Toteutunut. Q3/23 yritysmäärä 1067, Q4/22 1049.	Elivoimapaalvelut	V
		Rakennetut neliöt/vuosi	Rakennetut neliöt kasvavat edellisvuodesta	Rakennettujen neliöiden määrä ei ole kasvanut viime vuodesta (valmistuneet 2023: kerrosala 13518 m2, kokonaisala 15375 m2)	Tekniset palvelut/ elinvoimapaalvelut	P
2. Tavoite – Monipuolinen yritystoiminta ja vuoteen 2030 mennessä 1000 uutta työpaikkaa	Järjestämme elinvoimapaalvelujen resurssoinnin, teemme yhteistyötä yrittäjäjärjestön, kauppakamarin ja yrityscentän kanssa, varmistamme toimivat tietoliikenneyhteiset Ylivieskassa ja käytämme aktiivisesti yritysvaikutusten arviointia.	Työpaikkojen määrän muutos vuodesta 2023	Työpaikkojen määrä kasvaa edellisvuodesta	Toteutunut.	Elivoimapaalvelut	H
		Yritysten liikevaihto	Liikevaihto kasvaa	Tieto ei vielä saatavilla.	Elivoimapaalvelut	H
		Suomen Yrittäjien toteuttaman Kunta-barometrin yleisarvosana	Yli 3,3	Kyselyä ei toteuteta 2023.	Elivoimapaalvelut	H
3. Tavoite – varmistamme sujuvan ja joustavan kaavoituksen	Edistämme kaavoitusta ja maankäyttöä, kaavoitusopimuksin, oikea-aikaisilla maanhankinnoilla ja lunastuksilla; Teemme kaavoitusratkaisut niin, että tonttitarjonta on monipuolista ja riittävää	Kaavoitusopimusten lkm/vuosi, Myytyjen/vuokrattujen tonttien lkm/vuosi	Kaavoitusopimusten lkm (4 kpl), myytyjen ja vuokrattujen tonttien määrä 20+10 tonttia)	Myydyt tontit 11 kpl, joista pientalotontteja 8 kpl, teollisuustontteja 2 kpl ja liikennerekennustontti 1 kpl. Vuokrattut tontit 2 kpl.	Maankäyttöpalvelut	H
		Kaavoitusta ja rakennuslupia koskeva päätöksenteko on ripeää ja sujuvaa	Kaavojen käsittelyaika, rakennuslupien käsittelyaika	Kaavojen käsittelyaika 1 vuosi, rakennuslupien osalta 2-4 viikkoa	Kaavojen käsittelyaika 1 vuosi, rakennuslupien osalta 2-4 viikkoa	Maankäyttöpalvelut, ympäristöpalvelut
4. Tavoite - Huolehdimme hyvistä liikenneyhteisistä	Kantatie 63/68 luokituksen nosto valtatieksi	Tien luokitus (kantatie/valtatie)	Valtatie	Ei toteutunut.	Elinvoimapaalvelut	P
	Kehitämme Ylivieskan saavutettavuutta sekä raideliikenteen että muun julkisen liikenteen osalta	Henkilöjunia pysähtyy Ylivieskan asemalla	Nykyinen määrä tai suurempi	Toteuma (28.2.24) Ylivieskan asemalla pysähtyy 24 junaan (etelä-pohjoinen suunnassa) + 2 vuoroparia lisaalmen radan suuntaisesti	Tekniset palvelut, elinvoimapaalvelut	V
5. Tavoite – HINKU-päästötavoitteet	Tavoite 80 % päästövähennys vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta	Päästövähennys %/asukas verrattuna v. 2007	Päästövähenevät vuosittain ja viimeistään 2030 taso on 80 % pienempi kuin 2007	Kokonaispäästöjen vähennys 22 % (asukasta kohden -30 %) vuosina 2007-2021. Vuoden 2022 ennakkotiedon mukaan vähenemä olisi n. 43 %/asukas vuosina 2007-2022.	Ympäristöpalvelut, muut tulosalueet	P
6. Tavoite - Kestävä talous	Kaupungin talous on ylijäämäinen	Taseessa kum.ylijäämää (hyvä: yli 5 milj.e ylijäämä, tyydyttävä ylijäämää 0-5 milj.e, heikko: alijäämää)	Ylijäämää 0-5 milj.e	Toteutui	Hallintopaalvelut	V
		Vuosittainen tulos väh. 35 e/as (=540.000 e) ylijäämäinen	Tulos väh. 35 e/as ylijäämäinen	Toteutui	Hallintopaalvelut	V
	Kaupungin verotus on kohtuullinen	Veroprosentin ero kaventuu vuosittain P-P:n keskiarvo%:iin	Ei kavennu, koska veroprosenttia ei voi muuttaa 2023	Ei kavennu, koska veroprosenttia ei voinut muuttaa 2023	Hallintopaalvelut	P
	Uudet investoinnit rahoitetaan pääosin tulo-rahoituksella	Investointien tulo-rahoitustavoite 100 %:a. (Asteikko: Hyvä 100 %, tyydyttävä 80-99 %:a, heikko alle 80 %)	Tulo-rahoitus 100 %:a	Toteutui	Hallintopaalvelut	V
	Kaupungin velkamäärä kääntyy laskuun	Lainamäärän muutos (hyvä: lainamäärä laskee, tyydyttävä: ennallaan, heikko: kasvaa)	Lainamäärä laskee	Toteutui	Hallintopaalvelut	V

Strateginen tavoite	Teot 2023	Mittari	Mittarin tavoitetaso	Toteuma 1-12/2023	Vastuutaho (tulosalueen nimi)	Tarkastuslautakunnan arvio	
1. Tavoite - Järjestämme maakunnallisesti laadukkaat koulutuspalvelut	Tarjoamme laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut sekä valinnan mahdollisuuksia perheille.	Asiakaskyselyt joka toinen vuosi.	Laadulliset mittarit: 1. Lasten ja huoltajien kyselyissä kehittämisen kohteiksi nousevat asiat 2. kehittämistoimenpiteet	Kehittämistoimenpiteet; pienryhmätoiminnan ja oppimisympäristöjen kehittämisen kautta olemme kiinnittäneet huomiota lepo- hetkien rauhallisuuteen, leikkiin liittyviin toiminnanmuutoksiin ja toisaalta myös liikkumisen riittävään mahdollistamiseen. Varhais- kasvatuksen henkilökuntaa koulutettiin laajasti leikin sisältöön ja leikkimateriaalien kehittämiseen liittyen. Lapsen päivän kulusta tiedottamiseen on edelleen kiinnitetty huomiota. Varhaiskasvatus- suunnitelman aihealueita on sisällytetty toiminnasta tiedottami- sen yhteyteen ja sosiaalisen median julkaisuihin. Digilaitteita käy- tetään varhaiskasvatuksessa tiedonhankintaan, opettamiseen ja oppimiseen.	Varhaiskasvatus- palvelut	H	
		Palvelulajeittaiset asiakasmäärät	Asiakasmäärien toteutuminen suhteessa budjetissa arvioituihin asiakasmääriin.	Asiakasmäärä (lapsia keskimäärin/kk) päiväkodeissa ja perhe- päivähoitossa seuraavasti: TA 927 lasta /toteutuminen 1-12/2023 873 lasta (94%).	Varhaiskasvatus- palvelut	V	
	Laadukkaat perusopetuksen prosessit - olemme alueemme edelläkävijöitä uusissa oppimisen ja opettamisen menetelmissä.	1. Perusopetuksen päättötodistusten lkm % 2. Lukion jälkeisiin jatko-opintoihin sijoittuminen. % 3. Kehittämishankkeiden lukumäärä	1. 100% 2. 100% 3. Kasvu edelliseen vuoteen (k/e)	1. 100 % 2. Vuosi 2019, 78 ylioppilasta > jatko-opintoihin edenneet 82.05%; vuosi 2020, 63 ylioppilasta > jatko-opintoihin edenneet 60.32%; vuosi 2021, 86 ylioppilasta > jatko-opintoihin edennyttä 24.42% 3. Menossa 10 kehittämishanketta, uusia hankehakujia ei ole ollut uuden hallituskauden alussa	Perusopetus	H	
	Kehitämme aktiivisesti toisen asteen koulutuksen, korkeakoulutuksen ja työelämän yhteistyötä-	Suoritetut ylioppilas- ja yhdistelmä- tutkinnot	Suurempi kuin edellisenä vuonna	Toteutunut (keväänä suurempi, syksyllä kuten edellisenä vuonna).	Lukio	V	
		Opintopisteet	Oppilaitosyhteistyöllä saatujen opintopisteiden lkm (kasvu edelliseen vuoteen)	Yhdistelmä- tutkinnot suorittaneita saman verran kuin edellisenä vuonna. Opintopisteiden vertailussa haasteena on se, että osa on suorittanut huomattavasti enemmän lukio-opintoja, osa taas am- matillisia opintoja. Opiskelijoiden omat valinnat ratkaisevat. Opintopisteitä yhdistelmä- tutkinnot suorittaneilla vuonna 2022 oli lukiossa 322 op (161 ov) ja vuonna 2023 261 op (130,5 ov).	Lukio	H	
	Vapaa sivistystyö ja taiteen perusope- tus (kansalaisopisto/musiikkiopisto) Jär- jestämme terveellistä elämäntapaa edis- tävää opetusta sekä monipuolista ja laadukasta taiteen perusopetusta	1. Kansalaisopiston oppilasmäärä, 2. Asiakaspalaute, 3. Suoritetut taidonnäytteet/päättö- todistukset	1. Opiskelijamäärän (brutto/netto) kasvu edelliseen lukuvuoteen verrattuna. 2. Asiakaskyselyjen ja kurssiarviointien keskiarvo yli 4.3 (asteikolla 1-5). 3. Suoritetun taidonnäytteen edelliseen lukuvuoteen verrattuna.	1) Brutto-opiskelijat 2022 = 4285, 2023 = 4081-> -4,7% Netto-opiskelijat 2022 = 2155, 2023 = 1944 -> -9,7% 2) Asiakaskyselyjen ja kurssiarviointien keskiarvo yli 4.3 (asteikolla 1-5), koko vuoden ka. 4,3. 3) Suoritetun taidonnäytteen kasvu edelliseen lukuvuoteen verrattuna 2022 = 5, 2023=8 ->60%	Kansalais- opisto	P	
		1. Musiikkiopiston oppilasmäärä, 2. Asiakaspalaute, 3. Suoritetut taidonnäytteet/päättö- todistukset	1. Oppilaspaikat täynnä kaikissa jäsenkunnissa, Ylivieskaan kolme lisäpaikkaa (kyllä/ei) Jokaisessa jäsenkunnassa valmentavaa opetusta (kyllä/ei) 2. Asiakaskysely 2023 (kyllä/ei) 3. Taidonnäytteen ja todistusten määrä vuoden 22 tasolla (kyllä/ei)	1. Toteutunut osittain (Kalajoella ja Reisjärvellä paikkoja vapaana, muissa kunnissa paikat täynnä, Ylivieskaan lisättiin viisi paikkaa. Valmentavaa opetusta kaikissa toimipisteissä.) 2. Ei. 3. Kyllä (todistusten määrä kasvoi 25%)	Musiikkiopisto	O	
	2. Tavoite - Varmistamme osaamisen työ- voiman saatavuuden	Mahdollistamme korkeakouluopinnot alueella yhteistyössä eri yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kanssa Mahdollis- tamme korkeakouluopinnot alueella yhteis- työssä eri yliopistojen ja ammattikorke- koulujen kanssa	Koulutuspaikkojen määrä	Kasvu edelliseen vuoteen	Ei toteutunut, vaan ennallaan.	Yleissivistä- vät koulutus- palvelut	P
		Kehitämme Centria/JEDU/lukio (Ylivieska) - yhteistyötä	Opiskelijoiden määrä	Opiskelijoiden määrä suurempi kuin edellisvuonna	Ei toteutunut, vaan ennallaan.	Yleissivistä- vät koulutus- palvelut, hal- lintopalvelut	P
		Järjestämme laadukkaat työnvälityspal- velut	1. Työttömyysaste ja avoimet työpai- kat 2. Asiakastytyväisyys	1. Työttömyysaste alle maakunnan keskiarvon. 2. NPS valtakunnallisen keskiarvon yli	Toteutuneet.	Elinvoimapa- velut	V
3. Tavoite - Korostamme osaamisen merkitystä edistämäl- lä kaupungin avointa ja uudistamismyö- nteistä ilmiapiiriä	Henkilöstön osaamisen kehittäminen pe- rustuu työyksikön osaamistarpeisiin ja ke- hityskeskusteluissa sovituihin kehittämis- kohteisiin. Osaamisen kehittäminen on suunnitelmallista ja hyvin johdettua. Tuem- me kannustavalla johtamisella henkilöstö- n mahdollisuuksia kehittää itseään, omaa työtään ja toimintatapoja.	1. Työhyvinvointikysely 2. Koulutuspäivät/vuosi 3. Kehityskeskustelujen pitäminen	1. Työhyvinvointikysely toteutetaan ja tulokset paranevat edellisestä 2. Koulutuspäiviä väh. 1-2 kokonaista työpäivää/työn- tekijä vuodessa sis. yhteiset koulutustilaisuudet. 3. Kehityskeskustelut järjestetään joka vuosi ja seuranta OSS-järjestelmän avulla.	1. Työhyvinvointikysely suoritettu tammikuussa 2023 ja tulokset ennallaan. 2. Ei vielä toteutunut 3. OSS-järjestelmän kehityskeskustelulomake on avattu esimiehil- le. Seuranta vielä kesken.	Hallintopa- velut	P	

Tarkastuslautakunta pyytää huomioimaan, että asetettaisiin sellaisia tavoitteita, joiden toteutumista voidaan arvioida ajantasaisella tiedolla. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että yhteen tavoitetasoon on merkitty monta mittaria ja monta tavoitetta. Tällöin osa mittareista saattaa toteutua ja osa ei, jolloin kokonaisarviointi on vaikea toteuttaa. Tarkastuslautakunta pitää positiivisena, että työttömyysaste on alle maakunnan keskiarvon.

Strateginen tavoite	Teot 2023	Mittari	Mittarin tavoitetaso	Toteuma 1-12/2023	Vastuutaho (tulosalueen nimi)	Tarkastuslautakunnan arvio	
PALVELUISTA HYVINVOINTIA	Teemme yhteistyötä alueen toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi hyödyntäen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmaa.	1. Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky 2. Kaatumisten ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot yli 65-vuotiaille	1.Heikon fyysisen toimintakyvyn omaavien määrä pienenee vuodesta 2022 2. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksien määrän pieneneminen vuodesta 2022 yli 65-vuotiaiden osalta	Heikon fyysisen toimintakyvyn omaavien määrät väheni 5lk 4,1 % ja 8lk 3,6 % Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksien määrä pieneni 19%	Useat tulosalueet	V	
	1. Tavoite – Huolehdimme siitä, että Ylivieskassa on monipuoliset, laadukkaat ja kehittyvät hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen palvelut	Varmistamme toimivan yhteistyön muodostumisen hyvinvointialueen kanssa	Toimimme aktiivisesti yhteistyön muodostumisessa asukkaiden hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen palveluiden kehittämisessä	Osallistumiset yhteistyö toimenpiteisiin	Aktiivista yhteistyötä on pyritty edistämään monin keinoin. Yhteistyötä toteutettiin muun muassa useiden tapahtumien / asiantuntijavierailujen muodossa. Ylivieskassa järjestettiin hyvinvointialueen järjestämiä alueen osallistamisen tapahtumia.	Hyvinvointipalvelut	V
		Kehitämme liikkumista ja liikuntapaikkoja	Nuorten lajikkeilu toiminnan 5 - 9 luokkalaisten vakiinnuttaminen ja yhteistyöverkoston luominen	Lajikkeilu pyörii aktiivisesti ja yhteistyöverkosto on löytynyt	Nuorten lajikkeilun yhteistyöverkosto on rakentunut. Lajikkeiluja toteutettiin yksittäisiä. Aktiivinen ja laaja lajikkeiluverkosto tavoitteena saada toimimaan kokonaisuudessa 2025	Liikuntapalvelut	P
		Kehitämme ja edistämme ennaltaehkäisevää toimintatapaa	Kirjaston lainausten edistäminen 13 - 18 vuotiaiden osalta.	13- 18 vuotiaiden lainausmäärät nousevat 10 % vuodesta 2022	Ei toteutunut. 13–18-vuotiaiden lainausmäärät vuonna 2023 nousivat 6,6 % verrattuna edellisvuoteen. Kyseinen ikäryhmä teki 6757 lainaa, joka on vain 2,25 % koko kirjastopalveluiden lainausmäärästä.	Kirjastopalvelut	P
		Uuden nuorisotalon toiminnan sisältäjien ja eri ikäluokkien toiminnan kehittäminen	Kerhojen ja muun toiminnan määrä eri ikäluokille	1. Järjestettyä toimintaa edellisvuotta enemmän. 2. Kävijämäärän kasvaminen edelliseen vuoteen verrattuna	Molemmat toteutuneet.	Nuorisopalvelut	V
2. Pidämme Ylivieskan vireänä kaupunkina	Kulttuuripalvelut järjestävät tai toimivat mahdollistajana erilaiselle toiminnalle ja edistävät yhteistyötä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa	Matalankynnyksen tapahtumien määrä	Tapahtumia toteutetaan 30 kpl	Matalan kynnyksen tapahtumia oli yhteensä 56.	Kulttuuripalvelut	V	
Sanallinen arviointi	 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palveluja on toteutettu pääosin valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tarkastuslautakunta pitää positiivisena, että matalan kynnyksen tapahtumia on toteutunut reilusti yli tavoitteen.						

5. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

5.1 Sivistyspalvelut

Ylivieskan kaupungin yleissivistäviin koulutuspalveluihin kuuluu perusopetus, koulujen esiopetus, koululaisten iltapäivätoiminta sekä lukiokoulutus. Koulutuspalveluissa eletään murrosvaihetta. Tähän asti oppilasmäärät ovat kasvaneet, mikä on kasvattanut resurssien tarvetta. Vähäkankaan uuden koulun rakentaminen aloitettiin vuonna 2023. Perusopetuksessa on edelleen isoja ikäluokkia, mutta syntyvyyden väheneminen on jo alkanut näkyä varhaiskasvatuksessa. Vuosikymmenen loppuun mennessä peruskoulujen oppilasmäärän odotetaan vähenevän jopa 400 oppilaalla, mikä herättää huolta erityisesti pienten koulujen tulevaisuudesta. Oppilasmäärän väheneminen voi hankaloittaa myös valinnaisaineiden opetuksen järjestämistä, mihin pyritään varautumaan jo nyt kuntien välisellä yhteistyöllä ja etäopetuksen kehittämällä. Kaupungin on syytä kiinnittää huomiota valinnaisaineiden monipuolisuuteen ja riittävyteen, jotta Ylivieska pysyy lapsiperheiden kannalta houkuttelevana asuinpaikkana.

Oppilaat kärsivät edelleen pandemia-ajan poikkeusolojen vaikutuksista. Psykkinen oireilu ja negatiiviset asenteet koulunkäyntiä kohtaan ovat edelleen yleisempiä kuin ennen pandemiaa. Oppilashuollon siirryttyä hyvinvointialueille joidenkin palveluiden saatavuus on heikentynyt. Toisaalta kouluterveyskyselyn perusteella on tapahtunut myös myönteistä kehitystä. Oppilaat kokevat saavansa koulussa tukea, ja nuorten päihteidenkäyttö on kyselyn perusteella vähentynyt. Huolestuttavana voidaan pitää henkisen hyvinvoinnin ja arjen hallinnan haasteita sekä nuorten liikkumattomuutta ja huumausaineiden helppoa saatavuutta. Nuoret ovat jakautumassa entistä selvemmin hyvin voiviin ja huonosti voiviin.

Terveydenhuollon siirryttyä hyvinvointialueille sivistyspalveluista on tullut kuntien talouden kannalta ylivoimaisesti merkittävin osa-alue. On odotettavissa, että talouden tasapainottamisohjelma kohdistuu kouluihin ja varhaiskasvatukseen. Lapset ja nuoret kärsivät edelleen koronapandemian aiheuttamista haasteista, mikä on syytä ottaa huomioon tasapainottamistoimista päätettäessä. Ukrainalaisten lapsiperheiden asettuminen Ylivieskaan lisää valmistavan ja S2-opetuksen tarvetta.

5.1.1 Yleissivistävät koulutuspalvelut

Lukuvuoden 2023–2024 koulurauha julistettiin 23.8.2023 Ylivieskan Taanilan koululta. Lukuvuoden teema on ”Jokainen on arvokas – erilaisuus on rikkaus”. Koulurauha kulkee viestikapulan lailla paikkakunnalta toiselle. Koulurauhapaikkakunnalla nimetään koulurauhakoulut, joiden oppilaat suunnittelevat koulurauhatapahtuman ja aineistoa koko vuoden koulurauhahatuyöhön. Oppilaat myös kirjoittavat vuosittaisen koulurauhan julistustekstin ja valitsevat lukuvuodelle teeman. Ylivieskan koulurauharyhmässä oli mukana Taanilan, Kaisaniemen, Ojakylän sekä Raudaskosken koulujen oppilaita ja opettajia.

Koulurauha toteutetaan vuosittain yhteistyössä Opetushallituksen, Poliisin, Mannerheimin Lastensuojeluliiton, Suomen Vanhempainliiton ja Folkhälsanin kanssa.

Oppilasmäärät laskevat tulevina vuosina koko Suomessa. Näin myös Ylivieskan kouluissa, lukuun ottamatta Ojakylän koulua, jossa sen ennustetaan aluksi nousevan. Perusopetuksen alustavia oppilasennusteita on päivitetty lukuvuoteen 2030–2031 saakka. Lukuvuodesta 2023–2024 perusopetuksen koulujen yhteenlaskettu oppilasmäärä vähenee lukuvuoteen 2030–2031 mennessä ennusteen mukaan yli 500 oppilaalla. Merkittävää on, että oppilasmäärän vähenemä vaikuttaa koskevan melko tasaisesti niin keskusta-alueen kuin haja-asutusalueen kouluja. Tästä syystä päätettiin käynnistää varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluita koskeva palvelutarve- ja palveluverkkoselvitys.

	2023-24	2024-25	2025-26	2026-27	2027-28	2028-29	2029-30	2030-31
Keskusta	1096	1036	996	923	872	828	762	696
Vähäkangas	101	104	101	101	86	73	75	63
Niemelä	84	87	86	79	76	69	66	54
Ojakylä	51	63	60	66	62	54	49	43
Raudaskoski	102	103	100	92	88	78	74	64
Muutos ed.		-41	-50	-82	-77	-82	-76	-106

Ennuste oppilasmääristä 20.9.2023.

Tarkastuslautakunta on kuullut vuoden 2023 aikana kaikkien Ylivieskan koulujen edustajia ja niistä on koottu lyhyt katsaus arviointikertomukseen. Lautakunta huomioi, että kaikissa kouluissa on omat ominaispiirteensä, kaikki koulut ovat erilaisia ja omansa näköisiä. Kaikissa kouluissa vallitsi koulunjohtajien/rehtorien mukaan hyvä työilmapiiri, avoin ja toisia tukeva.

Henkilökunnan määrä sisältää kaikki luokanopettajat, erityisopettajat, tuntiopettajat, resurssiopettajat, henkilökohtaiset ohjaajat sekä ohjaajat. Joissakin kouluissa on myös siistijät, keittäjät, koulumummot ja -vaarit.

Rannan koulu

Esiopetus sekä luokat 1–6. Oppilaita oli syyslukukauden alussa 180. Henkilökunnan määrä on 21. Keskiviikkoisin paikalla on myös kouluvaari. Koulun oppilasmäärä on kasvanut paljon viime vuosina, joten tilahaasteita on ollut jonkin verran. Piha-alueet ja leikkikenttä ovat asianmukaiset, ja luonto on lähellä. Koulun piha-alueiden turvallisuutta parantaa se, että huoltoliikenne ja parkkipaikat on eriytetty välituntialueesta ja lasten leikkipihaan. Rannan koulu on liikkuva koulu, joten oppilaita ohjataan liikkumaan niin välitunneilla kuin oppituntien lomassakin. Syksyllä koululla toteutettiin Supervälitunteja, jolloin kaikki koulun aikuiset menivät lasten kanssa ulos yhdessä liikkumaan. Koululla toimii tällä hetkellä kuusi erilaista liikuntakerhoa sekä puuha- ja musiikkikerhot. Yrittäjyyttä opetellaan muun muassa luokkaretkirahaston kartuttamiseksi tehtävillä projekteilla, joissa oppilailla on vastuullinen tehtävä. Kuudesluokkalaisten osallistuvat myös Yrityskylä-toimintaan.

Päivärinnan koulu

Esiopetus sekä luokat 1–6. Oppilaita oli syyslukukauden alussa 226. Henkilökuntaa on 28. Koulun lapsikuoro on ansiokkaasti esiintynyt jo 40 vuoden ajan. Päivärinnan koulu on rakennettu vuonna 1958. Koulun tilat saneerattiin 90-luvun lopussa, minkä yhteydessä koulu sai uuden ruokasalin, musiikkiluokan sekä muutamia uusia luokkia yhdessä musiikkiopiston kanssa. Korjaustarvetta on edelleen. Koulun tiloissa on vuodesta 1998 lähinnä iltaisin toiminut Ylivieskan Seudun Musiikkiopisto. Samaa pihapiiriin kuuluu myös Kulttuurikeskus Akustiikka, joka on liitetty kouluun kiinni. Koulupiha on pieni oppilasmäärään nähden.

Kiviojan koulu

Esiopetus sekä luokat 1–6. Oppilaita syyslukukauden alussa oli 172, ja henkilökuntaa on yhteensä 20. Kiviojan koululla luokilla 1 ja 2 on yhteisopettajuus. Luokilla on käytössään kotiluokkahuoneet sekä omat eriyttämistilat. Taito- ja taideaineiden valinnaisia on neljännestä luokasta eteenpäin kaksi viikkotuntia. Valittavana on liikunta, kuvataide ja musiikki. Koulussa painotetaan neljännellä luokalla kaikille oppilaille yhteisesti musiikkia. Lisäksi koululla on iltapäiväkerhotoimintaa, aamuliikuntaa sekä Tylypahka-, lautapeli- ja robotiikkakerhot.

Ojakylän koulu

Luokat 1–6. Oppilaita oli syyslukuvuoden alkaessa 51. Henkilökuntaa on 10. Ojakylän koululla toimii myös koulumummo. Koulun toiminnassa hyödynnetään läheistä metsää, pururataa ja laavua. Koulun tukena on hyvin toimiva vanhempainyhdistys ja aktiivinen kyläyhdistys. Kyläyhdistys kunnostaa koulun piha-alueita ja leikkipaikkoja. Toimintakulttuuriin kuuluu vahvasti Koko koulu kasvattaa -periaate. Ojakylän koulu on ainoa Ylivieskan kouluista, jonka oppilasmäärä ennusteiden valossa aluksi kasvaa.

Raudaskosken koulu

Koulussa toimii esiopetus, sekä luokat 1–6, pesä- ja etuluokat sekä kolme pienryhmää. Oppilaita syyslukukaudella oli 120 ja henkilökuntaa 20. Raudaskosken koulun erityispiirre on, että koululle tulee paljon oppilaita lastensuojeluyksiköistä Raudaskylän ympäristöstä. Aina tällainen oppilas ei ole kirjoilla Ylivieskassa, vaan hänen kotikuntansa maksaa oppilaan koulunkäynnin kulut Ylivieskan kaupungille. Onnistuminen erityisluokissa on ollut hyvää. Yhteistyötä tehdäänkin paljon LANUN (lasten ja nuorten psykiatrisen yksikkö) ja perheneuvolan kanssa.

Ennaltaehkäisevä perhetyö on ollut hyvää Ylivieskassa, mutta kun palvelut ovat siirtyneet Pohteen hoidettaviksi, on jo havaittavissa palveluiden heikkenemistä. Tulevaisuus on tältä osin huolestuttavaa.

Perhetyö on olennainen osa Raudaskosken koulun arkea. Koululla toimii aktiivinen vanhempainyhdistys, joka kerää rahaa muun muassa luokkaretkiin ja leirikouluihin.

Vähäkankaan koulu

Luokat 1–6. Oppilaita syyslukukaudella oli 101 ja henkilökuntaa on 11. Vähäkankaan koululla, ja koko kylällä odotetaan uuden koulun valmistumista. Kymmeniä vuosia tapetilla ollut uusi kouluhanke saatiin vihdoinkin siihen pisteeseen, että rakentaminen aloitettiin 2023. Uusi koulu valmistuu syyslukukaudeksi 2024. Uuteen kouluun tulee tilat noin sadalle oppilaalle. Nykyinen koulu on toiminut jo pitkään väliaikaisiksi tarkoitetuissa siirtotiloissa. Uuden koulun rakennustyömaa on vallannut suurimman osan koulun piha-alueesta. Tällä on ollut jonkin verran vaikutusta lapsiin. Välitunneilla ei ole tilaa purkaa energiaa, eikä pienellä pihamaalla ole juurikaan tekemistä.

Niemelän koulu

Oppilaita on 84 ja henkilökuntaa 9. Lisäksi koululla käy kiertävä englannin- ja ruotsinopettaja sekä erityisopettaja. Vaikka Niemelän koulu on rakennuksena vanha, niin työyhteisö kokee sen varsin toimivana ja hyvänä työympäristönä. Koulu koetaan juuri sopivan kokoiseksi. Koulun aikuiset tuntevat kaikki lapset nimeltä ja päinvastoin. Vaikka koulu olisi jo peruskorjauksen tarpeessa on oppiluokkiin tehty pintaremonttia ja asennettu sähköiset opetusvälineet. Luokkatilat ovat vanhoja, mutta ne toimivat. Koulun piha-alue on laaja ja luonto on lähellä. Nämä toimivatkin osana oppimisympäristöä. Koululla on monipuolinen kerhotarjonta ja Liikkuva-Koulu-ajatus on jäänyt osaksi päivittäisiä rutiineja. Pihaa ja pelikenttää on kunnostettu ja kehitetty yhteistyössä kylä- ja vanhempainyhdistyksen kanssa. Yhdistykset ovat mukana koulun ja kodin välisissä yhteisissä tapahtumissa, juhlissa ja vanhempainilloissa. Yhteistyö on koettu toimivaksi.

Katajan koulu

Oppilaita on 270 ja henkilökuntaa 59. Esiopetusryhmiä on 2, yleisopetuksen luokkia 12 ja pienluokkia 8. Katajan koulun yleisopetuksen kaksi esiopetusryhmää toimivat yhteisopettajuusperiaatteella. Lisäksi esikoululaisia on pienluokissa.

Katajan pienluokkien oppilailla on erityisen tuen päätös ja monilla yksilöllistettyjä oppiaineita. Pääsääntöisesti oppilailla on pidennetyn oppivelvollisuuden päätös. Oppilaille laaditaan HOJKS eli henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.

Erytisen tuen joustava pienluokka vuosiluokille 0–2 on tarkoitettu oppilaille, joiden kohdalla on saatettu miettiä useampaakin luokka- tai kouluvaihtoehtoa. Joustoluokalla voi suorittaa myös 1.–2. luokkaa tuen tarpeesta riippuen.

Vaativan erityisen tuen luokkia ovat toiminta-alueittain opiskelevat pienluokat sekä pesäluokka. Vaativa erityinen tuki koskee oppilaita, jotka tarvitsevat vaativaa ja moniammatillista erityistä tukea oppimiseensa ja kuntoutumiseensa. Oppilaille on henkilökohtainen ohjaaja, ja luokassa toimii useita koulunkäynnin ohjaajia. Oppilaiden vanhemmat tai huoltajat ovat tiiviisti mukana koulutyössä tukeakseen lapsensa kasvua ja kehitystä. Yhteistyötä tehdään moniammatillisesti (lääkärit, psykologit, puhe-, musiikki-, fysioterapeutit).

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu kaikille niille esi- ja perusopetusikäisille maahanmuuttajataustaisille lapsille ja nuorille, joilla ei ole vielä tarvittavia kielellisiä valmiuksia esi- tai perusopetuksessa opiskeluun. Ylivieskassa alakouluikäisten valmistava opetus on keskitetty Katajan koululle ja yläkoululaisten Kaisaniemen koululle.

Taanilan koulu

Esiopetus sekä luokat 1–9, lisäksi koulussa toteutetaan lukion musiikin ja äidinkielen tunteja. Oppilasmäärä syyslukukauden alussa oli 380, ja henkilökuntaa on 40–50. Esiopetuksessa ja alaluokilla on 149 oppilasta. Yläluokilla on 231 oppilasta. Yhteistyötä tehdään tiiviisti Kaisaniemen koulun kanssa. Koulun piha-alue toimii myös lähiliikuntapaikkana. Taanilan koulu aloitti toimintansa syyslukukaudella 2021. Uusi koulu on suunniteltu noin 400 oppilaan yhtenäiskouluksi. Koulu kannustaa yhteistyöhön ja yhteisopettajuuteen sekä kehittämään rohkeasti pedagogiikkaa. Uuden koulun tavoitteena on lisäksi oppilaiden yksilöllisten tarpeiden huomioiminen sekä yhtenäiskoulumallin kehittäminen. Tilat ovat uudet ja raikkaat, ja uuden oppimisympäristön ja tekniikan hyödyntäminen koetaankin tärkeäksi.

Kaisaniemen koulu

Luokat 7–9. Oppilaita oli syyslukukaudella 471 ja henkilökuntaa on reilut 60. Henkilökunta koostuu opettajista, koulunkäynninohjaajista sekä oppilashuollon, ruokalan ja kanslian henkilöstöstä. Osa opettajista kulkee opettamassa myös Taanilassa. Samoin osa oppilaista kulkee puolin ja toisin Taanilan ja Kaisaniemen koulun välillä. Tulevina vuosina oppilasmäärä kasvaa

vielä jonkin verran, ennen kuin se kääntyy ennusteen mukaiseen laskuun. Koululla on kaikkiaan noin 60 pienryhmäläistä. Pienryhmäläisiä on jokaisella vuosiluokalla. Lisäksi on kaksi etuluokkaa ja yhdeksännellä luokalla kaksi Jopo- luokkaa. Tavallisilla luokilla on noin 20 oppilasta. Koululla on tavattavissa kuraattori kolmena päivänä ja psykiatrinen sairaanhoitaja neljänä päivänä viikossa. Jopo-luokissa toimii myös kaksi perhetyöntekijää. Lisäksi pienryhmillä on yhteisesti käytössään yksi määräaikainen perhetyöntekijä. Koululla on myös terveydenhoitaja.

Lukio

Oppilaita aloitti syyslukukaudella 241, joista päättävä kurssi on pienin. Henkilöstöä on 22. Lukion henkilöstöstä osa on määräaikaista, ja koululla on ollut jonkin verran haasteita saada päteviä sijaisia. Niiden puuttuessa on onneksi voitu käyttää edellisen vuoden ylioppilaita sijaisina. Ylivieskan lukion tavoitteena on olla hyvä koulu, joka toteuttaa lukiolain tavoitteet, kuten antaa valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtava opiskelu, tukee opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Tavoitteena on myös opettaa tietoja ja taitoja työelämää ja harrastuksia varten. Ylivieskan lukiossa voi valita yleislinjan lisäksi urheilulinjan (lukioakatemia), kuvataidelinjan tai musiikkilinjan. Lukio tekee yhteistyötä Centrian, Jedun ja Redun kanssa. Ylivieskan lukiolla on jo pitkään ollut sisäilmaongelmia. Korjauksia on vuosien saatossa tehty, mutta nämä ongelmat ovat nousseet jälleen esille.

5.1.2 Yleissivistävien koulutuspalveluiden talous ja hankinnat

Yleissivistävien koulutuspalveluiden hankintojen perusteet ovat selkeät. Hankinnat tehdään puitesopimusten kautta, joiden myötä hallitaan muun muassa volyymietuja, hinnoittelua sekä kilpailutus- ja oikeusriskien (kiistojen) hallintaa. Puitesopimukset laaditaan yleensä 2 + 2 vuoden ajalle. Hankinnat toteutetaan pääosin keskitetysti, eli suoraostoja/-hankintoja ei tehdä niin sanotusti kiertäviltä kauppiailta. Erillishankinnoista kilpailuttaminen tahtuu hallintosäännön ja hankintaohjeen mukaisesti. Kaikki ICT- ja tuloslaitteiden kilpailutuksen sivistyspalveluissa hoitaa tietohallinto.

Saatujen tietojen ja selvitysten pohjalta tarkastuslautakunta arvioi, että koulutuspalveluiden hankinnat ja kilpailutus on hoidettu asianmukaisella tavalla hallintosääntöä ja hankintaohjeita noudattaen.

5.1.3 Yleissivistävien koulutuspalveluiden riskienarviointi

Tarkastuslautakunnalle annettujen selvitysten perusteella yleissivistävissä koulutuspalveluissa riskienarviointia tehdään pääsääntöisesti koko koulutuspalveluiden alueella ja säännöllisesti vuosittain. Arviointia voidaan suorittaa tarpeen mukaan, mikäli yllättäviä riskejä ilmaantuu. Myös henkilökuntaa kuunnellaan säännöllisesti. Kaupungilla on käytössä PRO24-ohjelmisto, joka toimii riskienarvioinnin pohjana. Riskienarvioinnissa ovat siis mukana yleensä koko henkilöstö tai vähintään koulun opettajat.

Riskeissä ovat nousseet esille muun muassa tiloihin ja ympäristöön liittyvät turvallisuus- ja vaaratekijät, psykososiaaliset häiriö- ja kuormitustekijät sekä tietoturvaan liittyvät asiat. Riskien hallitsemiseksi tehdään yhteistyötä muun muassa teknisten palveluiden kanssa. Toimenpiteisiin ryhdytään joko välittömästi tai ne saatetaan eteenpäin asianomaiselle toimialalle.

” Tarkastuslautakunta toteaa, että yleissivistävissä koulutuspalveluissa koulujen riskienarviointi on toteutettu erittäin hyvin. Arviointi on säännönmukaista, vaikuttavaa ja tarkoituksenmukaista.

5.1.4 Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut saivat vuonna 2022 uudet toimitilat, nuorisotalo Holvin, mikä on myötävaikuttanut toimintojen vakiinnuttamiseen ja kehittämiseen. Toimintoja on järjestetty kattavasti eri ikäluokille. Vuosi 2023 oli siis nuorisotalo Holvin ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Eri toiminnot muotoutuivat ja kehittyivät alkuvuoden aikana käyttökokemuksen myötä. Suurin haaste on ollut lyhytaikaisten sijaisten saatavuus. Lapset ja nuoret ovat löytäneet hyvin Holvin toiminnat. Avointa toimintaa Holvissa oli keskimäärin viikoittain 22,5 tunnin verran eri ikäluokille, lisäksi muuta kerhotoimintaa oli keskimäärin kahdeksan tuntia viikossa. Holvissa sijaitsee nuorisotilan lisäksi nuorisotoimistot, Jelpiverkon toimistot ja Ohjaamo. Avointa toimintaa järjestettiin vuoden aikana 249 kertaa eri ikäryhmille, ja kävijöitä oli yhteensä noin 10 500 lasta ja nuorta. Keskiarvona tämä tekee yli 42 henkilöä/toimintakerta.

TUNNUSLUVUT	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
0-28-vuotiaiden nuorten määrä	5646	5526	5510	5512
Nettomenot € / 0-28-vuotiaat (Suomen keskiarvo 106 €)	65,01	67,06	91,68	93,29
Nettomenot € / asukas	23,85	24,19	33,02	33,42
Henkilöstö	6,5	8	9	9
Hanketyöntekijä	1			1

TALOUS

230 Nuorisopalvelut	TP 2022	Alkuperäinen TA 2023	Muutettu TA 2023	TP 2023	Ali/yli (TA/TOT)	Toteuma %
Toimintatuotot	134 447	151 500	151 500	164 180	-12 680	108,4 %
Toimintakulut	-504 978	-658 416	-658 416	-678 433	20 017	103,0 %
TOIMINTAKATE	-370 531	-506 916	-506 916	-514 254	7 338	101,4 %

Lasten Parlamentin toiminnan aloitus toteutunee kevään 2024 aikana. Nuorisopalveluissa myös koulunuorisotyötä on vakiinnutettu ja toimintamallit saatu valmiiksi. Koulunuorisotyössä työskentelee tällä hetkellä kolme koulunuorisotyöntekijää.

Hankkeina nuorisopalveluilla ovat Jelpiverkko yksilövalmennus, Jelpiverkko etsivä työ, Harrastetaan yhdessä, erityisavustus lasten ja nuorten paikalliseen harrastustoimintaan, European Solidarity Corps -vapaaehtoispalvelu ja Koulunuorisotyö Kuulu 2.0. Hanketoiminta on Ylivieskassa merkittävää ja tuloksellista.

5.1.5 Nuorisovaltuusto

Ylivieskan nuorisovaltuuston tarkoituksena on saada nuorten ääni kuuluville kaupungissamme, edistää nuorten vaikuttamismahdollisuuksia, toimia nuorten äänitorvena päättäjien suuntaan ja antaa lausuntoja ja kannanottoja nuoria koskevista kysymyksistä. Nuorisovaltuusto on osa Ylivieskan kaupungin lasten ja nuorten vaikuttamisjärjestelmää. Nuorisovaltuusto on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton toimielin.

Nuorisovaltuuston tehtävänä on

- Edistää ja seurata hallinnonaloilla tapahtuvaa toimintaa nuorten näkökulmasta, sekä edistää Ylivieskan kaupungin ja nuorten välistä yhteistyötä.
- Vaikuttaa siihen, että kaupunki kehittäessään yleisiä palveluja huolehtii niiden riittävydestä ja soveltuvuudesta nuorille.
- Tehdä aloitteita ja esityksiä, sekä antaa lausuntoja nuoria ja heidän elinolojaan koskevista asioista; nuorisovaltuustolla on edellä mainittuja asioita valmistellessaan oikeus kuulla asiantuntijoita.
- Edistää osaltaan nuorille tarkoitettujen palveluja koskevaa tiedottamista ja tiedonkulkua, edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamista.

Nuorisovaltuustolla on edustukset seuraavissa toimielimissä: Ylivieskan kaupunginvaltuusto, hyvinvointilautakunta, sivistyslautakunta, Ylivieskan seudun kansalaisopiston johtokunta ja teknisten palveluiden lautakunta. Puheenjohtaja edustaa Ylivieskan nuvaa maakunnan nuorisovaltuustossa.

Nuorisovaltuusto kokoontui vuoden 2023 aikana yhteensä 10 kertaa. Nuorisovaltuusto pyrkii aktiivisesti seuraamaan ja ottamaan kantaa kaupungin toimintaan nimenomaan nuoria koskevista asioista. Lisäksi se aktivoi nuoria osallistumaan ja vaikuttamaan asioihin tapahtumilla ja kyselyillä.

Tarkastuslautakunta huomioi, että nuorisovaltuustolle asetetut tavoitteet nuorten osallistumisen ja osallistamisen osalta ovat toteutuneet hyvin ja nuorisovaltuusto on ottanut erinomaisesti paikkansa kaupungin organisaatiossa.

5.2 Hyvinvointipalvelut

Yleistä

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kunnan tehtäviksi jäivät hyvinvointitoimiala, sivistystoimi ja tekniset palvelut. Näille päätoimialoille valittiin lautakunnat: hyvinvointilautakunta, sivistyslautakunta ja teknisten palvelujen lautakunta. Toimialoja johtavat toimialajohtajat tarvittavine organisaatioineen.

Koronapandemian aikaiset rajoitukset aiheuttivat merkittävää haittaa hyvinvointitoimialalle. Vaikka kävijämäärät ovat elpyneet selvästi, korona-

edeltäviin lukuihin ei kaikilta osin ole vielä päästy. Ilmeistä on, että asiakkaiden tapa käyttää palveluita on muuttunut. Uuteen tilanteeseen sopeutuminen vaatii toimialalta panostusta sekä uusien ideoiden esiin tuomista ja käyttöönottoa.

Pandemian jälkeen päätös tapahtumalippujen ostamisesta on selvästi siirtynyt myöhempään, jopa tilaisuuden alkuun. Ennakkomyynti ei ole palautunut koronaa edeltäneelle tasolle. Tämä vaikeuttaa tapahtumien ja tilaisuuksien järjestämistä ja nostaa myös taloudellista riskiä. Ilmiö on valtakunnallinen. Eniten se koskee kulttuuripalveluja ja Akustiikkaa, vähemmän liikuntapalveluja eikä kirjastoa juuri ollenkaan.

Liikuntakeskuksessa alkuvuoden palvelujen myynti toteutui kohtuullisesti. Loppuvuosi oli vaikeampi, mihin vaikutti myös keilahallin sulkeminen vesivahingon takia.

Matalan kynnyksen maksuttomat tapahtumat toteutuivat ennakoitua paremmin. Ne elävöittivät merkittäväällä tavalla kaupunkikuvaa ja antoivat kuntalaisille kaivattua ohjelmaa.

Hyvinvointialalle valittiin vuoden aikana uudet kulttuurijohtaja, kirjastojohdaja ja liikuntapäällikkö.

5.2.1 Kirjastopalvelut

Kirjastopalveluille vuosi 2023 oli menestyksenkäs. Kaikki toiminta kasvoi merkittävästi edellisestä vuodesta. Pääkirjaston käynnit kasvoivat 15,81 % yhteensä 90 539 käyntiin. Lainamäärä kasvoi 6,25 %, lainamäärä kirjastoautosta kasvoi 4,98 % ja kirjastoauto käynnit 11,82 %. Liittyen keskusteluun kirjastoautosta luvut osoittavat kirjastoautopalvelun tarpeellisuuden.

Kirjastossa järjestettyihin 83 tapahtumaan osallistui 2403 kävijää, missä siinäkin oli selvää kasvua edellisestä vuodesta (1166 kävijää). Kirjasto kärsi varsin vähän koronapandemiasta, ja se on hyvinvointitoimialoista kasvanut eniten. Omakatteisuus ei kirjastossa perinteisesti ole ollut korkeaa.

13–18-vuotiaiden lainausmäärien nousutavoite vuodesta 2022 oli 10 %. Tavoite on toteutunut osittain: nousu oli 6,6 %.

TUNNUSLUVUT	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Lainat / asukas Pohjois-Pohjanmaa 17,41 (2022)	17,24	18,46	19	19,6
Käyntiä / asukas Pohjois-Pohjanmaa 7,17 (2022)	5,37	6,6	7	7,2
E-aineiston lainaus / asukas	1,76	1,76	2,2	2,12
Kirjastopalveluiden nettomenot € / asukas Pohjois-Pohjanmaa 57 (2022)	53,34	53,97	54,7	55,07
Henkilöstö	10	10	10	10

5.2.2 Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalveluiden toiminta on palautunut hitaasti korona-ajasta, ja on viitteitä, ettei se kaikilta osin varsinkaan ennakkomyynnissä saavuta koronaa edeltäviä aikoja. Vuosi oli Akustiikan 20. juhlavuosi, mitä juhlistettiin sekä maksullisin että ilmaistapahtumin. Tapahtumia oli suunnattu sekä suuralle yleisölle että eri kohde- ja ikäryhmille.

Akustiikan merkittävyyttä kuvaa se, että maksullisissa tapahtumissa Akustiikassa kävi 51 000 vierailijaa. Konsertteja ja esityksiä oli 118, elokuvia 10 ja messuja 4. Merkittävä osa kokonaisuutta olivat kokoukset, joita oli noin 200. Usein vähemmälle huomiolle jäävät koulutukset, harjoitukset ja vastaavat toiminnot, joita oli myös noin 200. Akustiikka palveli monipuolisesti kaikkia asiakasryhmiä.

Perinteinen Sun Pampas toteutettiin koko viikon kestäväenä, ja sen päätahtuma järjestettiin yhteistyössä Osuuskauppa KPO:n kanssa. Kokonaisuutena festariviikko selvästi paransi ilmettään ja antoi pohjaa myös seuraavan vuoden toteutukseen.

Museotoiminta ja perinnekulttuuri saivat huomiota toimialan tapahtumissa. Puuhkalan museoalue ja Helaalan mylly vakiinnuttivat paikkansa kulttuuritarjonnassa.

Kulttuuripalvelut järjestävät tai toimivat mahdollistajana erilaisille toiminnalle muiden yhteistyökumppanien kanssa. Matalan kynnyksen tapahtumia oli tavoitteena järjestää 30. Niitä toteutui 56, ja niissä laskettiin käyneen 36 000 vierasta.

TUNNUSLUVUT	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kulttuuritoiminta				
Kulttuurikeskus Akustiikan palvelujen käyttäjämäärät	20 000	40 000	82 000	51 000
Akustiikan omakatteisuus % ilman pääomavuokraa	21% 37%	26% 51%	35% 52%	32% 48%
Museotoiminta - perinnekulttuuri				
Puuhkalan museon, iltatorin ja Helaalan myllyn kävijämäärä	5 000	5 227	8 000	9 200
Yleinen kulttuuritoimi	6 000	6 600	4 000	11 328

5.2.3 Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluilla on keskeinen rooli kuntalaisten harrastustoiminnassa sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa on pyritty syventämään ja kehittämään.

Vuoden 2023 toiminta oli aktiivista heti alkuvuodesta. Esimerkiksi uimahallin kävijämäärä 1–4/2023 oli 25 900 kävijää (1–4/2019 oli 25 400 kävijää). Uimahallin kuntoarvio tehtiin 6–9/2023- Kuntoarvion tavoite oli määritellä jäljellä oleva käyttöikä rakenteille ja kalustolle. Uimahalli oli suljettuna kyseisen ajan, mikä vaikutti kävijämäärään. Sulusta huolimatta uimahallin koko vuoden kävijämäärä oli 57 327 (56 841/2022).

Ohjattua liikuntaa on toteutettu normaalisti, ja osallistujamäärät ovat olleet vuoden 2022 tasolla. Liikuntaneuvontapolun toiminta on vakiintunut ja kehittynyt. Vuoden aikana yksittäisiä liikuntaneuvontakäyntejä oli 354. Lasten, nuorten ja soveltavan liikunnan kesäleirit toteutuivat suunnitellusti. Liikuntasalien käyttöasteet ovat nousseet tasaisesti, niin myös vuonna 2023. Myös jäähallin käyttöaste on noussut tasaisesti, vuoden 2023 käyttöaste oli 93,8 %.

TUNNUSLUVUT	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Uimahallin kävijämäärä	48 391	56 841	60 000	57 327
Keilahallin ratatunnit	4 299	6 804	6 000	* 3 762
Liikuntasalin käyttöaste lltatunnit 1.9.-31.5	54,9%	63,6%	70%	67,5%
Tennishallin käyttöaste lltatunnit 1.9.-31.5	47,3%	62,3%	60%	67,6%
Jäähallin käyttöaste (lltatunnit 1.1.-huhuti, syys-31.12)	44,8%	92,1%	90%	93,8%
Erityisryhmien tilaisuudet	301	391	420	372
Liikuntapalveluiden nettomenot €/asukas	145	187	190	187
Henkilöstö	12	14	13	13

* Kesäkuussa 2023 tapahtui Liikuntakeskuksen keilahallissa vesivahinko. Siihen liittyvien korjaustoimenpiteiden takia keilahalli on ollut käyttämättömänä vuoden 2023 loppuun, mikä näkyi ratatuntien tunnusluvuissa (TP 2023/3762, TA 2023/6000).

Tenniskenttien perusparannus aloitettiin vuonna 2023, ja osallistavan budjetoinnin kautta avattiin Hamarin uimarannalle talviuintipaikka.

Tavoitteet lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn lisäämiseksi toteutuivat: heikon fyysisen toimintakyvyn omaavien määrä viidesluokkalaisista väheni 4,1 prosenttiyksikköä ja kahdeksaluokkalaisista 3,6 prosenttiyksikköä. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksojen määrä pieneni yli 65-vuotiailla 19 %. Tapahtumia sekä asiantuntijavierailuja on toteutettu yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa. Aktiivista yhteistyötä on pyritty edistämään monin keinoin.

Tavoitteena oli 5–9 luokkalaisille suunnatun lajikokeilutoiminnan vakiinnuttaminen ja yhteistyöverkoston luominen. Lajikokeilun yhteistyöverkosto on rakentunut, mutta vain yksittäisiä lajikokeiluja on toteutunut.

Liikuntapalveluiden nettomenoihin ovat vaikuttaneet kasvaneet kiinteistöjen ylläpitokustannukset sekä nousseet henkilöstökulut.

Omakatteisuus sekä kävijämäärät eivät ole saavuttaneet kulttuurissa eikä liikunnassa vuosien 2018–2019 lukuja. Todennäköistä onkin, ettei aikaisempiin lukuihin ole helppoa päästä. Asiakaskunnan muuttuneeseen ostopäätöksikäyttäytymiseen on jatkosuunnittelussa aiheellista paneutua ja samalla etsiä ennakkoluulottomasti uusia ulostuloja, joilla voitaisiin edelleen elvyttää kulttuurin ja liikunnan tarjontaa ja käyttöä.

Kirjastopalveluilla menee lukujen mukaan paremmin kuin liikunta- ja kulttuuripalveluilla. Vierailijamäärät ovat ylittäneet koronaa edeltäneet luvut. Omakatteisuudessa ei kirjastopalveluiden alueella ole odotettavissa merkittäviä muutoksia. Kirjastotoimen lisääntyneet oheistapahtumat ovat myös merkittävä osa koko kaupungin kokonaiskulttuuritarjontaa.

Matalan kynnyksen tapahtumat ovat jatkossakin hyvinvointialan kuntalais- ta lähellä oleva toimintamuoto, jonka kehittämistä on aiheellista jatkaa.

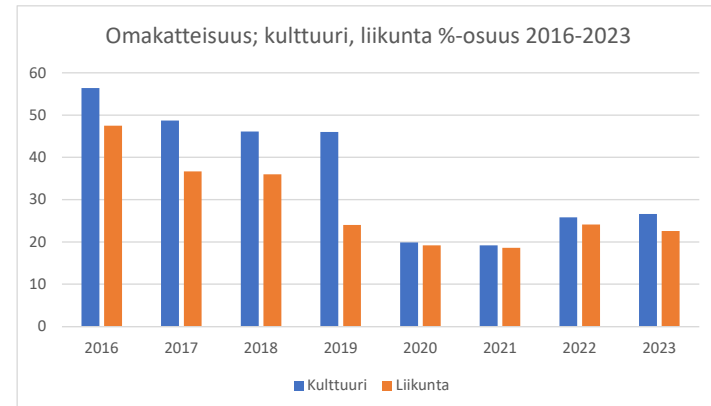
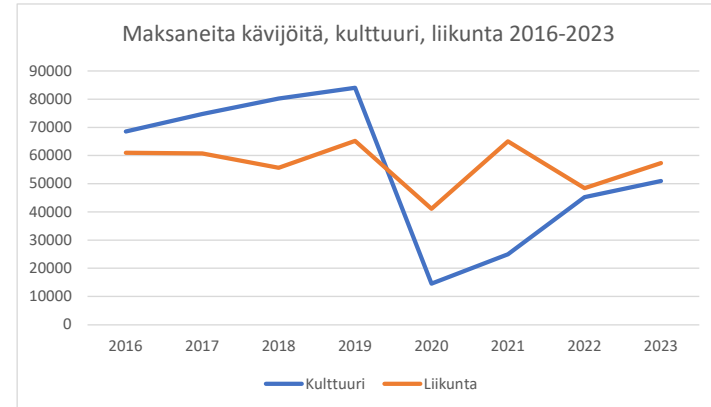
” Tarkastuslautakunta ehdottaa hyvinvointilautakunnalle, että jatkossa kerättäisiin kävijämäärät sekä maksullisista että ilmaistapahtumista, jotta saataisiin kokonaiskuva palvelujen käyttäjien kokonaismääristä.

5.2.4 Hyvinvointipalveluiden riskien arviointi

Hyvinvointitoimiala on kokouksessaan 13.12.2023 § 114 käsitellyt ja hyväksynyt toimialan riskianalyysin. Tästä toimialalle lautakunnan erityismaininta.

Omassa riskianalyysissään toimiala on katsonut suurimmaksi ongelmaksi toimitilat, sitten henkilöstön, tietoturvan, asiakaskohtaukset ja työturvallisuuden. Hyvinvointitoimiala on analyysissä varsin kattavasti käsitellyt riskialueet.

On mahdollista, että urheilun ja kulttuurin rooli tulevaisuudessa muuttuu. Toimialan voisi olla syytä visioida tulevaisuutta.

Tarkastuslautakunta huomioi, että hyvinvointitoimiala on riskienarvioinnissaan käsitellyt varsin kattavasti mahdolliset riskialueet. Muun muassa toimitiloihin ja kirjastoautoon liittyviin haasteisiin tulee pystyä tulevaisuudessa vastaamaan, jotta hyvä kehitys säilyisi.

5.3. Tekniset palvelut

Teknisten palvelujen palveluajatuksena on turvata osaltaan hyvinvoinnin perusta ja luoda ihmisille ja yrityksille parhaat mahdolliset edellytykset menestymiseen ja viihtymiseen Ylivieskassa. Keskeisiä tehtäviä ovat kaupunkirakenteen kehittäminen, liikenneväylien ja muun kunnallistekniikan sekä puistojen ja liikuntapaikkojen rakentaminen ja kunnossapito. Toimialan alaisuuteen kuuluu kaupungin rakennusten rakennuttaminen ja ylläpito. Lisäksi se vastaa kaupunkiympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja turvallisuudesta. Kaikki kaavoituksen, rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun viranomaistehtävät kuuluvat teknisten palveluiden alle.

Teknisten palveluiden haasteena on varsinkin Kalajoen Hamarin padolta aina Alavieskan keskustaan saakka ulottuva valtakunnallisestikin merkittävä tulvariskialue. Tulvariskin merkittävyys liittyy alueella olevaan kunnallistekniikkaan, asutukseen, elinkeinotoimintaan ja palveluihin. Ilmastonmuutoksen edetessä hellejaksojen kesto ja äärimmäiset sademäärät luovat omat haasteensa. Hulevesien viivyttäminen koskee muun muassa Ylivieskan keskustan läpi virtaavien Katajaojan ja Salmelanojan varsia rakennuksineen.

5.3.1 Kuntatekniikan palvelut

Vuoden 2023 keskeisimpiä kuntatekniikan rakennushankkeita olivat keskustan liikennejärjestelyjen valmistuminen ja torialueen uudistaminen ja rakentaminen. Uusi, uudistettu ja kaunis Kasarmintori luo uusia mahdollisuuksia tapahtumien järjestämiseen, torialueen elävöittämiseen ja kaupunkilaisten viihtyisyyden lisäämiseen. Hakalahden hidaskatu rakennettiin ja Savelantien jalankulku- ja pyörätietä jatkettiin. Näillä toimilla turvataan koululaisten koulumatkaa. Hakalahden hidaskadun rakentamiseen saatiin kävelyn ja pyöräilyn valtionavustusta. Toivonpuiston vanhimpia katuosuuksia korjattiin talousarvion sallimissa raameissa. Salmiperällä aloitettiin uuden asema-kaavan alueen kunnallistekniikan rakentaminen ja Junnikankankaan teollisuusalueen suunnittelutyö aloitettiin.

5.3.2 Maankäyttöpalvelut

Maankäyttöpalvelut vastaavat kaupungin maanhankinnasta ja luovutuksesta, maaomaisuuden hallinnasta, kiinteistönmuodostuksesta, paikkatieto- ja mittauspalveluista, kiinteistörekisterin pidosta sekä kaavoituksesta. Asemakaavoitus tehdään maankäyttöpalveluiden omana työnä, yleiskaavoitus on konsulttivetoista.

Raakamaata hankitaan ensisijaisesti vapaaehtoisilla kaupoilla. Vuonna 2023 sitä hankittiin 1,4 ha ja muuta maata noin 5,1 ha. Maankäyttöpalvelut myi yhteensä 11 tonttia: kahdeksan pientalotonttia, kaksi teollisuustonttia sekä yhden liikerakennustontin. Lisäksi vuokrattiin kaksi pientalotonttia ja yksi liikerakennustontti. Tavoitteena on pitää vuosittain noin 30–40 asuintonttia ja 5–10 liike- ja teollisuustonttia varannossa. Pientalotontteja oli tarjolla 68, joten tavoite on siltä osin toteutunut.

Vuoden 2023 aikana tuli vireille kahdeksan asemakaavaa. Niistä saatiin hyväksytyä vuoden aikana seitsemän, muun muassa Junnikankankaan teollisuusalueen ja Salmiperän asemakaavat. Salmiperän kaava-alueelle kaavoitettiin 44 uutta tonttia. Kunnallistekniikan rakentaminen alueelle on käynnissä. Ouluntien ja Kaisaniemenkadun liikennejärjestelyiden asemakaavan muutos hyväksyttiin. Tällä kaavalla mahdollistetaan alikulkutunnelin ja liikennevalo-ohjauksen rakentaminen. Vireillä olevista Vasaman tuulivoimapuiston osayleiskaavasta oli nähtävillä kaavaluonnos sekä ympäristövaikutuksien arviointiselostus.

Strategisena tavoitteena maankäyttöpalveluilla on ripeä ja nopea päätöksenteko koskien kaavoitusta ja rakennuslupia. Näihin tavoitteisiin päästiin: kaavojen käsittelyaika on noin vuosi ja rakennuslupien 2–4 viikkoa. Sen sijaan rakentamisen lama näkyi ostettujen ja vuokrattavien tonttien lukumäärässä.

5.3.3 Ympäristöpalvelut

Ympäristöpalveluiden palveluajatus on vastata rakentamisen ja ympäristönsuojelun lainsäädännön edellyttämistä viranomaistehtävistä. Laeissa tarkoitettu viranomainen on rakennus- ja ympäristölautakunta. Rakennusvalvonnan viranhaltijapalveluita on myyty Sievin ja Toholammin kunnille sekä yksittäisiä tunteja tarpeen mukaan Alavieskan kunnalle. Ympäristönsuojelun viranhaltijapalveluita on myyty Kannuksen, Nivalan ja Oulaisten kaupungeille sekä Sievin ja Merijärven kunnille.

Lupamäärillä mitattuna rakentamisen taso säilyi lähes ennallaan. Toimenpidedelupien määrän selvä kasvu johtui sähkön hinnan kallistumisesta ja siirtymisestä edullisempiin lämmitysmuotoihin, kuten maalämpöön. Rakentamisen lama näkyy asuinrakennusten lupien määrässä. Rakennuslupia erillisille pientaloille myönnettiin 13. Rivi- ja kerrostaloasunnoille rakennuslupia ei haettu yhtään. Vuoden aikana myönnettyihin lupiin kuuluivat muun muassa Vähäkankaan koulun ja Vasamannevan aurinkovoimalan rakennusluvut sekä Urakkanevan yhdeksän tuulimyllyn tuulivoimalalupa.

Ympäristöpalveluissa jatkettiin tulvariskien hallintaan ja vesienhoitoon liittyviä hankkeita Pylväsojalla ja Salmelanojalla. Uusi hanke alkoi Katajaojalla.

5.3.4 Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuolto siirtyi Peruspalvelukuntayhtymä Kalliolta Ylivieskan kaupungille vuoden 2023 alussa. Tulosyksikkö kuuluu teknisten palveluiden toimialaan. Ylivieskan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue vastaa eläinlääkäripalveluista ja terveystalvonnasta Ylivieskan, Alavieskan, Nivalan ja Sievin alueella. Sen tehtäviin kuuluu tuotanto- ja pieneläinten eläinlääkintähuolto, tartuntatautien leviämisen estäminen yhteistyössä infektioeläinlääkärin ja hygieniahoidajan kanssa, hygieniatarkastukset ja -neuvonta sekä tupakan ja nikotiinienesteiden myynnin valvonta.

Ympäristöterveyslautakunnassa on kuusi jäsentä, joista kaksi on Ylivieskasta, kaksi Nivalasta ja yksi Alavieskasta ja Sievistä. Yhteistoiminta-alueella työskentelee ympäristöterveydenhuollon johtajan lisäksi neljä terveysinsinööriä, seitsemän kaupungineläinlääkärinä, valvontaeläinlääkärinä ja eläintenhoitajana. Eläinlääkärityö on alueella melko hyvä, ja eläinlääkärin työssäjaksamista on pyritty tukemaan muun muassa jakamalla pitkiä viikonloppuvuorotyksiä kahden eläinlääkärin kesken.

Vuoden 2023 aikana ympäristöterveydenhuollon toiminta vakiinnutettiin osaksi Ylivieskan kaupungin organisaatiota. Toimintavuoden aikana haasteena oli valvontaresurssin riittävyys, minkä vuoksi suunnitelluista tarkastuksista toteutui vain 42 %. Toimintakate toteutui jokseenkin talousarvion mukaisesti (100,1 %). Terveystalvonnassa korostuivat asumisterveyteen liittyvät kysymykset. Eläinlääkintähuollossa pieneläinkäyntien määrä on ollut kasvussa, ja tuotantoeläinten eläinlääkintähuollossa korostuu ennaltaehkäisevän toiminnan tarve.

6. KONSERNIIN KUULUVIEN YHTEISÖJEN TOIMINTA

6.1 Ylivieskan Vuokra-asunnot Oy

Ylivieskan vuokra-asuntojen käyttöaste oli vuonna 2023 noin 85 %, mikä oli vähemmän kuin tavoite (90 %). Käyttöasteen alenemiseen vaikutti matkustajien ja opiskelijoiden aiempaa vähäisempi määrä. Samaan aikaan yksityisiä vuokra-asuntoja on rakennettu lisää, mikä näkyy kaupungin vuokra-asuntojen vähäisempänä kysyntänä.

Vuokra-asuntojen tilikauden voitto oli noin 61 000 euroa. Tulokseen on vaikuttanut vuokratulojen väheneminen käyttöasteen laskiessa sekä yleinen kustannusten nousu. Vuokratulot jäivät noin 110 000 euroa talousarviossa esitetystä siitä huolimatta, että vuokria korotettiin edellisestä vuodesta 2,4 %.

Vuokra-asuntojen riskien arviointia on tehty, ja keskeisimpinä riskeinä esille nousivat opiskelija-asuntojen vuokrakysynnän lasku tai loppuminen. Myös runsas rakentaminen Ylivieskassa on vähentänyt hakijoita ja vuokra-asuntojen kysyntää. Asunnoista on reilusti yllitarjontaa. Myös korjauskustannusten ja energian sekä muiden hintojen nousut tekevät vuokrien tarkastelun tarpeelliseksi. Peruskorjaukset jatkuvat, mutta haasteita asettaa muun muassa asukkaiden vaatimustason nousu. Tarvetta jatkossa on myös pohjata tarpeettomien kiinteistöjen myyntiä tai purkamista ja/tai käyttötarkoituksen muutoksia.

Ylivieskan kaupungin Vuokra-asunnot Oy:lle asettamat tavoitteet vuodelle 2023

1. Toiminnan omaraahoitusosuus vähintään 100 %.
Tavoite on toteutunut. Kaikki toiminnan kulut on katettu tulo-rahoituksella, toiminnan omaraahoitusosuus 100 %.
2. Yhtiön hallinnassa olevat tilat pidetään hyvässä kunnossa.
Tavoite on toteutunut. Asunnot on pidetty hyvässä kunnossa remontoimalla asunnot vuokralaisen vaihtumisen yhteydessä tarvittaessa. Kiinteistöjen korjaukset keskittyvät mm. parvekkeiden ja parvekerakenteiden, ikkunoiden ja ovien sekä julkisivujen ja kattojen korjauksiin ja maalauksiin.

3. Yhtiön hallinnassa olevien vuokra-asuntojen käyttöaste on vähintään 90 %. Tavoite ei toteutunut. Käyttöaste oli noin 85,1 %.

” Tarkastuslautakunta pitää merkittävänä, että toiminnan kulut on pystytty kattamaan omarahoituksella ja se on pitkällä aikavälillä toteutunut erinomaisesti. Vuokra-asunnoissa on tehty riskienarviointia, joka tuo esille selvät kehittämiskohteet tulevaisuudessa.

6.2 JEDU, Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä

Ylivieskan keskiasteen ammatillisesta koulutuksesta vastaa monikunnallinen Jedu. Ylivieska on koulutuskuntayhtymän suurin osakas, ja kaupungilla on edustajat sen hallituksessa ja valtuustossa.

Keskiasteen ammatillinen koulutus on kokenut ja kokee myös tulevaisuudessa merkittäviä muutoksia niin koulutusohjelmissä kuin koulutusmuodoissakin. Uusia ammatteja ja koulutusohjelmia tulee ja vanhoja poistuu. Tavoite on ohjata koulutuksen toteutusta paremmin työelämän tarpeita vastaavaksi ja yrityscenttää palvelevaksi. Näiden toimien onnistumisella on ylivieskalaisyrittystenkin menestymisen kannalta suuri merkitys.

Jedulla on merkittäviä etuja mutta myös suuria haasteita. Etuna on alueen väestöpohja ja nuorison osuus siitä sekä nuorten koulutustarve. Myös kädentaitoja tarvitaan, ja niitä myös arvostetaan ja osaaville työntekijöille löytyy työpaikkoja.

Koulutuskuntayhtymä on todennut haasteena raskaan kiinteistömäärän ja sen käyttökunnan omassa kiinteistöstrategiassaan. Toinen haaste on ”joka-kunnassa-jedu”-ajattelu. Kohtaako koulutus elinkeinoelämän tarpeen, ja missä koulutusta järjestetään?

Ylivieskan osalta Kuusitien kiinteistö on kysymys, jota päättäjät varmaan pohtivat. Siihen liittyy nykyisin Centria AMK:n käytössä oleva mutta Jedun omistama Vierimaantien kiinteistö.

Jedu käsittelee omassa strategiassaan (*Nyt ja tulevaisuudessa*) keskiasteen koulutuskentän haasteita. Sieltä tähän poimitakoon kohdasta ”miten vastata tulevaisuuden haasteisiin” muutama painopistealue, joita ovat muun muassa tiivis työelämäyhteistyö, joustavat opintopolut, digitalisaatio, kansainvälisyys, hanketoiminnan kehittäminen.

” Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Jedun strategiassa mainitut haasteet ovat myös Ylivieskan kannalta merkittäviä, ja niihin voisi vielä lisätä toiminnan tiivistämisen ja keskittämisen.

6.3. Centria AMK

Centria-ammattikorkeakoulu on Ylivieskassa tarjotun koulutuksen tärkeä kulmakivi, jolla on tärkeä merkitys koko kaupungille. Tarjoaahan se sekä alempaa että ylempää korkeakoulutasoista tutkinto-opiskelumahdollisuutta. Se on suosittu myös alueemme elinkeinoelämän keskuudessa. Tälläkin hetkellä varsin monessa alueemme yrityksessä on Centria-opiskelutaustaisia henkilöitä merkittävässä tehtävässä. Varsinkin Ylivieskan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI) on koko ammattikorkeakouluakin ajatellen yksi kruunun jalokivi.

Vuonna 2022 Centria oli tutkimusten mukaan Suomen vetovoimaisin ammattikorkeakoulu (viivain.fi). Ylivieska omistaa 14 % ja Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä Jedu 20 % Centria osakkeista, joten omistus alueeltamme on merkittävää. Ylivieskalla on Centriassa hallituspaikka, josta käsin Ylivieskan edustaja valvoo ylivieskalaisten etuja. Ylivieskan kampus on koulutuksen muutostilanteessa kohtuullisen hyvin pystynyt säilyttämään paikkansa. Uhkatekijänä on muun muassa päiväkoulutuksen puuttuminen.

Korkeakoulu on laatinut Strategia vuoteen 2030-suunnitelman, jossa Ylivieskan kampuksella on edelleen merkittävä osuus. Uusiakin aluevaltauksia on suunnitelmissa, ainakin osittaisen päiväkoulutuksen palauttaminen. Centrian Ylivieskan opiskelijamäärä on viime vuosina kasvanut, mikä opiskelumuotojen ja koulutuksen monimuotoisuuden takia ei välttämättä näy päivittäin katukuvassa. Monimuotoisuus on kuitenkin olennainen osa nykyistä opiskelukulttuuria.

TKI-rintamalla vihreä siirtymä on jatkossa yhä merkittävämpi tutkimusala. Centrian Ylivieskan alue on maamme merkittävimpiä tuulivoiman tuottajia ja pystyy tarjoamaan työpaikkoja kotimaakunnasta. Vihreän siirtymän muut energian tuotantomuodot ja energian hajautettu varastointi laajentavat sektorin osajien tarvetta alueellamme.

7. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

7.1 Tilikauden 2023 toteutuminen

Tilikauden 2023 tulos oli kolmea viime vuotta heikompi. Keskeisesti tämä selittyy kertaluontoisten myyntivoittojen vähyydellä, nousseella korkotasolla ja suunnitelman mukaisten poistojen kasvulla.

Verotulojen kertymä ylitti talousarviossa arvioidun, mikä oli seurausta siitä, että aiempien vuosien, jolloin oli vielä korkeampi veroprosentti, verotuloja tilitti vielä alkuvuonna. Henkilöstökulut toteutuivat pienempinä kuin talousarviossa oli arvioitu. Henkilöstökulut alittivat 0,4 miljoonaa euroa muutetun talousarvion ja ylittivät 50.000 eurolla alkuperäisen talousarvion.

Hyvinvointialueuutoksen myötä Ylivieskan kaupungin toimintakate yli puolittui vuonna 2023 vuoteen 2022 verrattuna. Vuosikate vuonna 2023 oli noin 9 miljoonaa euroa, mikä on samaa tasoa kuin vuosina 2021–2022.

Kuntalain 110 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Ylivieskan valtuuston vahvistamassa talousarviossa- ja suunnitelmassa vuodelle 2023 oli arvioitu, että tulos ja ylijäämä tulee olemaan 2,9 miljoonaa euroa. Ylivieskan vuoden 2023 tilikauden ylijäämä oli 1,995 miljoonaa euroa, mikä on muutetun talousarvion mukainen tulos. Ylijäämä lisää kaupungin taseen ylijäämän 3,859 miljoonaan euroon. Taseen puskuri tuleville vuosille on kuitenkin vielä varsin niukka.

Ylivieskan kaupungin taseen ylijäämän säilyttäminen tulee olemaan vaikeaa hyvin päättyneestä tilikaudesta huolimatta. Vuoden 2024 talousarvio on 0,5 miljoonaa euroa alijäämäinen, ja suunnitelmavuodet 2025–27 ovat 0,4–2,6 miljoonaa euroa alijäämäisiä. Toteutuessaan tämä tarkoittaa, että kaupungin tase painuisi uudelleen alijäämäiseksi.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 11.12.2023 sopeuttamisohjelman vuosille 2024–2025.

8. HANKINNAT JA INVESTOINNIT

Vuonna 2023 Ylivieskan kaupungin kokonaisinvestoinnit olivat 6,1 miljoonaa euroa. Suurimmat investoinnit olivat Vähäkankaan koulu (2,5 miljoonaa euroa ja keskustan liikennejärjestelyt 0,7 miljoonaa euroa). Vuoteen mahuu myös monia pienempiä investointeja. Peruspalvelukuntayhtymä Kallion purkamisen vuoksi kaupungin investointiosaan kirjautui 3,5 miljoonaa euroa tuloja. Nettoinvestoinnit olivat yhteensä 2,1 miljoonaa euroa ja bruttoinvestoinnit 6,1 miljoonaa euroa. Vahva vuosikate riitti kattamaan kaupungin investoinnit.

Vuoden 2023 merkittävimpiä kuntatekniikan rakennushankkeita olivat keskustan liikennejärjestelyiden valmistuminen, torialueen uudistaminen, Hakalahden hidaskadun rakentaminen, Savelantien jalkakäytävän ja pyörätien jatkaminen, Salmiperän uuden asemakaava-alueen kunnallistekniikan rakentaminen ja Junninkankaan teollisuusalueen suunnittelu. Tilapalveluiden muita hankkeita Vähäkankaan koulun rakentamisen lisäksi olivat Kiviojan koulun teknisen luokan uudistaminen ja aseman seudun rakennusten kunnostaminen sekä Safarin huoltorakennuksen suunnittelu.

Hankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista. Hallintosäännöllä on määrätty toimielimien ja viranhaltijoiden ratkaisuvallta ja hankintavaltuudet. Johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat tehneet sidonnaisuusilmoitukset. Oikeudellisten riskien hallitsemiseksi organisaation hankinta-asioissa pyritään hyödyntämään in house -toimijoiden kilpailuttamia sopimuksia tai tekemällä yhteishankintoja muiden kuntien kanssa. Merkittäviä in house -palveluhankintoja tehtiin talous- ja henkilöstöpalveluiden osalta Kuntien Hetapalvelut Oy:ltä 778.000 eurolla, ICT-palveluihin liittyen Joki ICT:ltä 447.000 eurolla ja PPE-Köökki Oy:ltä ateriapalveluiden osalta noin 2,6 milj. eurolla ja puhtauspalveluiden osalta noin 1,2 milj. eurolla. Edellisvuonna ateria- ja puhtauspalvelut järjestettiin kaupungin omana toimintana. Suurimmat omat yksittäiset hankinnat liittyvät teknisten palveluiden rakennus- ja käyttöoikeushankkeisiin, jolloin pääsääntöisesti ostetaan juridisia palveluita valmisteluun kaupungin omien resurssien vähäisyyden takia ja oikeudellisten riskien pienentämiseksi.

9. HALLINTOPALVELUT

9.1 ICT-palvelut

ICT-palvelut tuottavat tukipalveluja muille toimialoille ja vastaavat kaupungin sisäisestä tietohallinnosta.

Tietohallinnossa on valmisteilla ICT-strategia. Tietohallintojohtaja vastaa tietohallinnon tulosityksikön toiminnasta, taloudesta ja kehittämisestä, päättää kaupungin tieto- ja viestintäteknikan arkkitehtuurista sekä päättää kaupungin tietojärjestelmien ja tietoliikenneverkkoon liitettävien laitteiden vaatimusmääräyksistä. Joki ICT Oy puolestaan vastaa tietohallinnon käytännön tukipalveluista, tietohallinnon suunnittelusta, kehittämisestä ja päätöksistä.

Kaupungin tietohallinnossa on vuoden 2023 aikana keskitytty muun muassa teknisen tietoturvan parantamiseen uusien suojaus- ja valvontamenetelmien käyttöönotolla. Käyttöoikeushallintaa on tehostettu uusien sääntöjen ja automatisoitujen käyttäjätunnusten osalta sekä ottamalla käyttöön monivaiheinen kirjautuminen. Myös laiterekisteri on käytössä. Laitteiden hankinta ja kilpailutus suoritetaan keskitetysti.

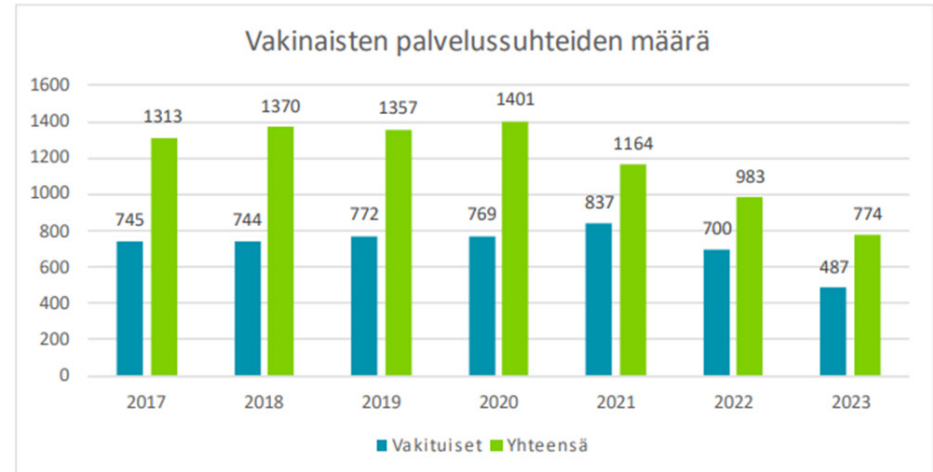
Jatkossa tietohallinnon tavoitteena on myös saada omaa toimintaa kehitettyä, jotta ulkoista ostopalvelua ei tarvittaisi esimerkiksi tietoturvahyökkäysten torjuntaan.

Tietohallinnossa asiantuntijaresurssit ovat pienet. TE 2025-uudistus tuo haasteita ja lisää työmäärää kaupungin tietohallinnolle.

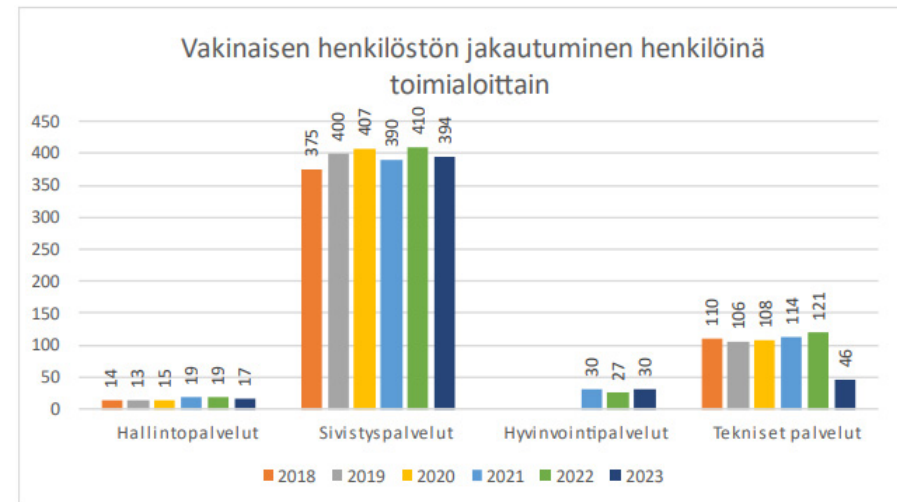
” Tarkastuslautakunta huomioi, ettei talousarviossa ja -suunnitelmassa ole asetettu tietohallinnolle/ICT-palveluille erillisiä tavoitteita, joten tavoitteiden toteutumista on vaikea arvioida.

9.2 Henkilöstökehitys ja -menot

Henkilöstömäärä pieneni vuoden 2023 aikana. Huomioitava kuitenkin on, että Pelastuslaitoksen toiminta siirtyi 1.1.2023 Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohteelle, mistä syystä vuodet eivät ole vertailukelpoisia. Riskitekijänä kuitenkin on tiukka henkilöstömitoitus, joka vaikeuttaa muun muassa sijaisjärjestelyitä.

Vuoden 2023 joulukuun lopussa henkilöstöstä 486 työskenteli vakituksessa virka- tai työsuhteessa, joista kokoaikaisia oli 414 palvelussuhdetta.

Koko henkilöstön keski-ikä 31.12.2023 oli 44,13 vuotta (vuonna 2022 keski-ikä oli 41,78). Miesten keski-ikä oli 44,00 ja naisten 44,17. Vakinaisessa työ-/virkasuhteessa miesten keski-ikä oli alhaisempi kuin naisten, miehet olivat keskimäärin 46,55 ja naiset 47,24.

Vakinaisen henkilöstön ikärakenne

Ikäryhmä	2019	2020	2021	2022	2023	Osuus henkilöstöstä %
20-29	52	49	43	33	17	3,5%
30-39	224	227	238	176	121	24,8%
40-49	192	194	221	184	130	26,7%
50-59	212	218	230	202	148	30,4%
60-68	92	94	88	100	71	14,6%

9.3 Sairauspoissaolot

Sairauspoissaolujen kalenteripäivät vähenivät vuoden 2023 aikana, mutta sairausprosentti nousi 7,64:een, kun se vuonna 2022 oli 7,06 %. Sairauspoissaolot kasvoivat, vaikka Pelastuslaitoksen henkilöstö ei ollut enää mukana 2023 alusta lähtien. Erityisesti varhaiskasvatuksen ja sivistyspalveluiden sairauspoissaolot kasvoivat. Koronapandemian jatkuminen näkyi vuoden 2023 aikana erityisesti lyhyiden 1–7 päivää kestäneiden sairauspoissaolujen kasvuna.

Sairauspoissaolot toimialoittain

	2019	2020	2021	2022	2023
Hallintopalvelut	17	18,7	33,9	5,2	3,6
Sivistyspalvelut	15,3	7,7	20	34,1	48,8
Tekniset palvelut	6,8	7,9	6	5	7,7
Varhaiskasvatuspalvelut	18,6	19,7	13,2	25,5	36,4
Hyvinvointipalvelut			37,3	2,2	3,5

” Tarkastuslautakunta toteaa, että sairauspoissaolot ovat kasvaneet ja syy siihen on pitkittynyt koronapandemia. Tulossa olevassa uudessa henkilöstöstrategiassa sairauspoissaoloihin kiinnitetään huomiota ja henkilöstöä tuetaan tarpeen mukaan.

9.4 Elinvoimapalvelut

Talousarviossa 2023 elinvoimapalveluille määritellyt painopistealueet olivat:

- Elinvoimastrategian luominen toiminnan painopisteiden tarkentamiseksi
- Hanketyöskentelyn suunnitelmallisuuden kehittäminen kaupunkistrategian ohjaamana.
- Yhteistyön rakentaminen ja kehittäminen työllisyyspalveluiden ja yrityspalveluiden välillä.
- Yitysten liiketoimintaedellytysten, omistajanvaihdojen ja kasvun tukeminen.
- Uusien yrityshankkeiden edistäminen.
- Aktiivinen sidosryhmätyö ja alueellisten yhteistyömahdollisuuksien kehittäminen.
- Yhteistyössä kaupungin muiden toimialojen kanssa kuntamarkkinoinnin toteuttaminen, kehittäminen ja suunnitelmallisuuden lisääminen.

Elinvoimastrategia, joka pohjautuu kaupunkistrategiaan, hyväksyttiin valtuustossa (Kv 11.12.2023 § 67). Lisäksi elinvoimapalveluissa kartoitettiin kaupungin elinvoiman nykytilaa.

” Tarkastuslautakunta on huomionnut, että elinvoimapalveluiden toimintaa on kehitetty, mikä näkyy tulevaisuudessa elinvoimaisempana Ylivieskana.

9.4.1 Työllisyyden hoito

Työllisyyden kuntakoelussa Ylivieska oli mukana 17 kunnan työllisyysalueen valmistelutyössä, joka kuitenkin keskeytyi, kun kuntien kesken yksimielisyyttä lopputuloksesta ei syntynyt. Valmistelutyötä jatkettiin viiden muun kunnan kanssa pienemmästä työllisyysalueesta. Vuoden aikana haasteita ja aktivointiasteen laskua ovat tuoneet muun muassa Pohteen kuntouttavan työtoiminnan kehittämistoimet, joiden vuoksi asiakasohjaus pysähtyi. Työmarkkinatuen kuntaosuuden suhteen saavutettiin säästöjä, mutta 10 %:n tavoitteeseen ei kuitenkaan päästy. Asiakkaiden määrä kasvoi, mutta aktivointiaste jäi tavoitteesta ja edellisen vuoden tuloksesta.

TUNNUSLUVUT	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Kuntakokeilun asiakkaiden määrä	646	601	600	632
Työttömien työnhakijoiden määrä ja osuus työnhakijoista % ns. passiiviyöttömyys	443 68,5%	341 56,7%	300 50%	383 60,6%
Aktivointiaste	22,3%	28,9%	35%	28,1%
Rakennetyöttömien osuus työnhakijoista	43,5%	34,2%	35%	33,4%
Työmarkkinatuen kuntaosuus	1 167 100 €	897 880 €	840 000 €	851 127 €

” Tarkastuslautakunta toteaa, että työmarkkinatuen kuntaosuus on laskenut selvästi vuodesta 2021, mutta on edelleen huomattavan korkea. Suunta on hyvä ajatellen myös TE-palvelujen siirtymistä kuntien vastuulle 2025 alkaen.

10. MUUT HAVAINNOT

10.1 Työhyvinvointikysely 1/2023

Ylivieskan kaupunki järjesti henkilöstölleen työhyvinvointikyselyn tammi-kuussa 2023. Kyselyssä arvioitiin muun muassa työpaikan ilmapiiriä, esihenkilötyöskentelyä sekä työssä jaksamista ja voimavaroja.

Kyselyn tuloksissa on huomionarvoista, että tyytymättömyys johtamiseen ja työilmapiiriin on kasvanut edelliseen kyselyyn verrattuna. Haasteita koettiin esihenkilötoiminnassa ja esihenkilöiden toiminnassa hyvän ilmapiirin luomiseksi.

Myönteistä kehitystä on, että edelliseen kyselyyn verrattuna vastaajat kokevat työtehtävänsä mielekkäämmiksi ja voimavaransa riittävämmiksi. Arvioitu työn sujuvuus työyhteisössä on pysynyt ennallaan tai hieman parantunut. Kyselyn perusteella omiin työtehtäviin on koettu jäävän riittävästi aikaa ja yhteistyön sujuvuus eri yksiköiden välillä on parantunut.

Kysely toteutettiin sähköisesti Kevan työhyvinvointiverkkotyökalulla. Kyselyyn vastasi 304 työntekijää, ja vastausprosentti oli 45,4. Saatuja tuloksia verrattiin vuonna 2021 toteutettuun kyselyyn. Lisäksi Ylivieskan kaupungin työntekijöiden vastauksia vertailtiin 57 muusta organisaatiosta saatuun aineistoon kyselyvuodelta ja kolmelta edelliseltä kalenterivuodelta.

Vaikka suurin osa työhyvinvointikyselyyn vastanneista on suhteellisen tyytyväisiä työhönsä, kyselyn perusteella lähiesimiestyöhön ja sen kehittämiseen olisi tärkeää panostaa.

11. KONSERNIVALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Kaupungin konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto, johon kuuluvat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja sekä muut johtosäännössä määrätyt viranomaiset. Konsernivalvonta on järjestetty antamalla ohjeistusta kunnan edustajille tytäryhteisöissä ja kuntayhtymissä, kuulemalla tytäryhteisöjen ja kuntayhtymien johtoa sekä seuraamalla tytäryhteisöjen ja kuntayhtymien talouden tilannetta välitilinpäätöstietojen 30.6. ja tilinpäätöstietojen 31.12. perusteella. Konsernivalvontaa kehitetään konserniohjeen mukaisesti.

Ylivieskan kaupungin konsernimuutokset ovat vähentäneet tytäryhteisöjen määrää. Tytäryhtiöiden osuus kaupunkikonsernista on verrattain vähäinen. Tulevaisuudessa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimenrakennukset jouduttaneen yhtiöittämään.

Ylivieskan kaupungin yleisen kehityksen arviosta tilinpäätöksessä on havaittavissa yleinen Suomen kehityssuunta, eli vaikka väkiluvun arvioidaan edelleen kasvavan, syntyvyys on pienentymässä ja vanhusväestön määrä kasvamassa. Sen vuoksi palveluiden tarvetta ja kohdentumista pitää arvioida. Kaupunginhallitus on edellä mainitusta syystä käynnistänyt varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluita koskevan palvelutarve- ja palveluverkkoselvityksen 18.09.2023 § 241, ja sen on tarkoitus valmistua kevään 2024 aikana valtuuston käsiteltäväksi.

Tilikauden aikana ei ole raportoitu toteutuneista sisäisen valvonnan puutteista, joista olisi aiheutunut merkittävää haittaa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnalle. Kaupunginhallituksen tiedossa ei ole lakisäätteisten tehtävien laiminlyöntejä tai muita lakien ja säännösten tai hyvän hallinto- ja johtamistavan vastaisia toimia, joista saattaisi seurata merkittävä korvaus, kanne tai muu sellainen vaatimus tai oikeusseuraamus. Avoinna olevat merkittävät riita-asiat liittyvät pelastuslaitoksen varallaolokorvauksiin.

Vuoden 2023 otettiin käyttöön ilmoittajansuojelua koskevien säännösten mukainen ilmoituskanava, johon on mahdollista ilmoittaa kaupungin toiminnassa havaituista rikkomuksista. Ilmoituskanavan kautta saatava informaatio voi auttaa kehittämään organisaatiokulttuuria, sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa.

Toimialat ovat edellisvuosien tapaan arvioineet oman toimintansa sisäisen valvonnan toimivuutta ja riskienhallinnan toimivuutta ja tarvittavia muutoksia. Toimialojen riskienhallinnan arvioista on havaittavissa, että osa toimialoista on arvioinut riskejä hyvin yksityiskohtaisella tavalla tai suppeasta näkökulmasta. On tarvetta järjestää lisäkoulutusta riskiarvioiden laadintaan.

Merkittävimmäksi riskiksi arvioitiin kyberhyökkäys tai tietoturvaongelmat, joilla voi olla suuria vaikutuksia. Hyökkäyksen todennäköisyys on suuri, ja tietoturvaongelmien torjumiseksi jo tehdyistä toimenpiteistä huolimatta on edelleen kehittämistarpeita. Muut suurimmat riskit liittyvät palvelujen järjestämistapoihin ja yleisen kehityksen muutosriskeihin sekä infraan ja kiinteistöjen toimivuuteen. Neljänneksi ja viidenneksi korkeimmiksi arvioitiin korkoriski ja henkilöriski.

Kaupunginhallitus on yhteenvedossa esittänyt toimialojen arviointien perusteella sekä omana arvionaan seuraavat kehittämistarpeet ja toimenpiteet.

1. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvaaminen ja toimintamallien saaminen osaksi jokapäiväistä johtamista ja esimiestyötä. Toimialat ovat arvioineet riskejä melko yksityiskohtaisella tavalla tai osin suppeasta näkökulmasta. Lisäkouluttamisen tarvetta riskiarvioiden laadintaan on myös toimialoilla.
2. Palvelutarpeen muutosten aiheuttamien toiminnan ja resurssien oikea kohdentaminen vaatii kehittämistä. Investointien riittävän pitkäjänteinen ennakointi ja toteutus on tärkeää sekä toiminnan että talouden näkökulmasta.
3. Henkilöstövoimavarojen riittävyys ja esimiesten vastuiden ja velvollisuuksien tuntemuksen lisääminen. Kaupungin henkilöstöresurssit ovat paikoitellen niukat ja niiden oikeassa kohdentamisessa on yhä kehittämistarpeita. Kaupungin TOPA-keskitetyillä toimistopalveluilla on pyritty vähentämään hallintotyötä tekevien henkilöiden henkilöriskiä.
4. Kaupungin on jatkuvasti varmistettava, että jokaisella esimiestyötä tekevällä on selvillä tehtävään sisältyvät vastuut ja velvollisuudet. Vaikka tämä on pääsääntöisesti kunnossa, on jatkuvasti varmistettava, että kaikki esimiehet ovat tilanteen tasalla.

20
23

Hallitus esittää kannanottonaan, että sisäinen valvonta tuottaa pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävydestä.

Hallintosäännön edellyttämiä sisäisen valvonnan asianmukaisuuden ja riittävyden arviointeja suoritetaan, mutta ne eivät ole vielä kaikilta osin ja kaikkien tulosalueiden osalta systemaattisia ja edellyttävät käytännön toimintamallien kehittämistä.

” Tarkastuslautakunta arvioi, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan yhteenveto on tilinpäätöksessä laadittu hyvin ja kattavasti. Tilinpäätös antaa riittävän kuvan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä keskeisistä riskeistä. Myös kaupungin yleinen kehitys on huomioitu riittävästi, ja tarpeellisiin toimenpiteisiin on ryhdytty.

” Kuntalain 7:39 §:n mukaan kaupungin hallituksen tulee huolehtia kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskien hallinnasta. Kaupunginhallitus on kokouksessaan 26.2.2024 merkinnyt tiedoksi toimialojen laatimat selonteot sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta sekä kokouspöytäkirjan liitteenä olevan yhteenvedon. Pöytäkirjasta ei käy ilmi kaupunginhallituksen kanta siihen, onko sisäinen valvonta ja riskienhallinta asianmukaisesti järjestetty. Tarkastuslautakunta suosittelee, että jatkossa kaupunginhallitus ottaisi vuosittain kantaa siihen, onko sisäinen valvonta, konsernivalvonta ja riskienhallinta asianmukaisesti järjestetty.

12. TARKASTUSLAUTAKUNNAN KANNANOTTO TILINTARKASTAJAN HAVAINTOIHIN SEKÄ ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

” Tarkastuslautakunnan mielestä kaupunginhallituksen esittämä toimintakertomus vuodelta 2023 kuvaa kaupungin toiminnallista ja taloudellista tilaa ja valtuuston asettamat taloudelliset sekä toiminnalliset tavoitteet ovat keskeisiltä osin toteutuneet. Tilintarkastuskertomuksen mukaan kaupungin hallinto on toiminut laillisesti ja kirjanpito on hoidettu sitä koskevien säännösten mukaisesti. Tarkastuslautakunta kiittää toimialojen, liikelaitosten ja tytäryhtiöiden henkilöstöä sekä luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä.

” Tarkastuslautakunta esittää kaupunginvaltuustolle, että arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin annetaan selvitykset tarkastuslautakunnalle lokakuun loppuun mennessä ja valtuustolle marraskuun loppuun mennessä.

” Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2023 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto saattaa arviointikertomuksen kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten.

13. ALLEKIRJOITUKSET

Ylivieskassa 4.6.2024

Ylivieskan kaupungin tarkastuslautakunta

Allekirjoitettu sähköisesti

Postiosoite:

Ylivieskan kaupunki
PL 70
84101 YLIVIESKA

Käyntiosoite:

Ylivieskan kaupunki
Kyöstintie 4
84100 YLIVIESKA

Puhelin:

(08) 42941
Y-tunnus: 0190557-3

Sähköposti:

kirjaamo@ylivieska.fi
etunimi.sukunimi@ylivieska.fi
Kotisivu: www.ylivieska.fi